

P. A. Jaubert'in *Elements de la grammaire turke*'ündeki Atasözleri**Yakup YILMAZ¹****Melike Sultan ÖZEVREN²****Öz**

Transkripsiyon metinleri Türk dilinin zengin kaynaklarından biridir. Codex Cumanicus'tan beri çok sayıda metin hazırlanmıştır. Bunların çeşitli amaçları olsa da Türkçe için önemli kaynak olmuşlardır. P. A. Jaubert'in yazdığı *Elements de la grammaire turke* bu kaynaklardan biridir. Jaubert, Türkçeyi öğretecek seviyede bilmektedir. Fransa hükümetinin verdiği özel görevleri şarkiyat bilgisi sayesinde başarıyla yerine getirmiştir. Jaubert, devletinin verdiği görevleri yaparken şarkiyat çalışmalarını bırakmamıştır. Gittiği her yerden çeşitli kaynaklar derlemiş, bunları Fransa'ya götürmüş, gezdiği yerlerde yaşadıklarını hatıra olarak yazmış, öğrendiklerini Paris'teki Asya Topluluğu'nda ve bunların dergilerinde sunmuştur. Eserleri arasında çeviri, seyahatname, dil, eleştiri, hatıra ve bilimsel makaleler vardır. Jaubert'in bu eseri 2 defa basılmıştır. Birinci baskı ile ikinci baskı arasında hacim ve içerik bakımından fark vardır. Biz bu metinde geçen atasözlerini ele aldık. Atasözü, bir düşünceyi, gerçek ve hikmeti veciz şekilde anlatan, atalardan bugüne gelmiş ve halka mal olmuş kısa sözdür. Türk dilinin atasözleri çeşitli zamanlarda farklı metinlerde kayda geçmiştir. Bu metinlerin derlenip toparlanması gerekmektedir. Bu gayeyle transkripsiyon metinlerinde ve batılı şarkiyatçıların kayda geçtikleri eserlerde yer alan atasözlerini de derlemek gereklidir. P. Amédée Jaubert'in birinci baskısı 1823'te Paris'te gerçekleşen *Elements de la grammaire turke* adlı eserinde 357 atasözü; ikinci baskısında ise 358 atasözü tespit edilmiştir. Bunlar günümüzde atasözleri sözlüklerinde yer alanlarla kıyaslanmış, sözlüklerde yer almayanlar belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: transkripsiyon metni, P. A. Jaubert, *Elements de la grammaire turke*, atasözleri.

Proverbs in P. A. Jaubert's *Elements de la grammaire Turke***Abstract**

Transcription texts are one of the richest sources of Turkish language. Since Codex Cumanicus many texts have been prepared. Although they have various purposes, they are an important source for Turkish language. The *Elements de la grammaire turke* written by P. A. Jaubert is one of these sources. Jaubert knows Turkish at a level that enables him to teach it. He successfully fulfilled the special tasks of the French government through his knowledge of the Oriental. Jaubert did not leave his studies while performing the duties of his state. He collected various sources from wherever he went, took them to France, wrote memoirs about the places he visited and shared them in the Asian Community in Paris and their magazines. His works include translations, travelogues, criticism, memoirs and scientific articles. Two editions of a work of Jaubert have been analyzed in this study. There is a difference between the first edition and the second edition in terms of volume and content. In this study we discussed the proverbs in this text. A proverb is a short saying stating a general truth

¹ Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, yilmazyakupbey@gmail.com [Makale kayıt tarihi: 1.10.2017-kabul tarihi: 18.10.2017]; DOI: 10.29000/rumelide.347547

² Kırklareli Üniversitesi, SBE Türk Dili ve Edebiyatı ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, melikeozevren@gmail.com.

or piece of advice. The proverbs of the Turkish language have been recorded in various texts at various times. These texts have to be compiled and recovered. It is also necessary compile the proverbs in transcription texts and in the works of Western orientalists. The first edition of P. Amédée Jaubert's *Elements de la grammaire turke* published in Paris in 1823 includes 357 proverbs; the second edition includes 358 proverbs. These proverbs have been compared to those in the dictionary of proverbs, and the ones which do not appear in the dictionaries have been identified.

Key words: transcriptiyon text, P. A. Jaubert, *Elements de la grammaire turke*, proverbs.

Transkripsiyon metinleri

Türk dili zengin tarihî kaynaklara sahip dillerden biridir. Bu yönüyle her zaman ve mekânda incelenme imkânı vardır. Transkripsiyon metinleri ya da anıtları özellikle Avrupa'da yaygındır. Türkçenin fonetiği, diyalektolojisi ve söz varlığı üzerine araştırma yapmak isteyen araştırmacıların başvuru kaynaklarından biri de transkripsiyon metinleridir.

Codex Cumanicus'tan 1928'e dek ortaya konan transkripsiyon metinlerinin sayısı henüz tespit edilebilmiş değildir. Yüzlerce olduğu düşünülen bu eserlerin tam tespiti zaman alacaktır. Bu yönde ciddi çalışmaların da yapıldığını bildirmekte fayda vardır.

Yabancıların Türkçe öğrenme ve öğretme gayretleri sonucu ortaya konan bu metinlere başka dillerde de olmakla beraber özellikle Fransızcada rastlanmaktadır. Bunun birçok sebebi vardır; ancak başta geleni, bir zamanlar Fransızcanın Avrupa'da ortak kültür ve iletişim dili olması, hemen her ülkede Fransızcaya ihtimam gösterilmesi, Fransa'nın Türk yurtlarında emperyal ve dinî niyetlerinin bulunmasıdır. Hatta bu amaçla Diloğlanları Mektebi de (*Enfants des Langues*) kurulmuş, buradan tercümanlar yetiştirmek hedeflenmiştir.

Jaubert'in hayatı

Kaynakların verdiği bilgilere göre, 3 Haziran 1779'da Fransa'nın Aix en Provence'te doğan Jaubert, Napolyon Bonapart'ın sarayında diplomat ve tercüman olarak çalışan bir Fransız şarkiyatçıdır. Babası Aix en Provence'te bir avukattır (Brower, 2008, s. 514). 1796-1798 yılları arasında Paris'te Doğu Dilleri Okulunda Sylvestre de Sacy ile Arapça, Farsça ve Türkçe çalışmış, hatta bu okulun ilk öğrencilerinden biri olmuş (Vethake, 1846, s. 370), ardından da İstanbul'da Fransız elçiliğine dil oğlamı unvanı ile atanmıştır (Moghaddam, 2008, s. 593).

Napolyon'un güvenini kazandığından Mısır seferi sırasında onun emriyle Akka'da Cezzar Ahmed Paşa ile görüşmek gibi önemli bir görevi yerine getirmiştir (Eyice, 2001, s. 577).

1803'te Fransa'ya dönüşünde Dışişleri Bakanlığına tercüman olarak atanmıştır. Mezun olduğu okul olan Doğu Dilleri Okulunda da Türkçe profesörü olmuştur. 1804'te Osmanlı Sultanı 3. Selim'in saltanatını kutlamakla görevlendirilmiştir (Moghaddam, 2008, s. 593). Daha sonraki hayatı İran, Osmanlı Devleti ve Fransa arasında çeşitli ilişkileri tesis etmekle, bu arada bu üç ülke içinde seyahat etmekle, arada tutuklanıp çeşitli şekillerde suçlanmakla geçmiş (Eyice, 2001, s. 577), Ruslarla imzalanan ve Yunanistan'ın bağımsızlığının kabul edildiği Edirne Anlaşmasına Fransa'yı temsilen katılmıştır (The American Annual Register for the years 1827-8-9, 1830, s. 419). Bazıları onun kuvvetli ve ciddi bir oryantalist olarak görmez, bu kadar sivrilmesinin sebebini Napolyon'un güvendiği adamlardan olmasına bağlarlar (Eyice, 1973-1974, s. 295).

Siyasi ve diplomatik görevlerini tamamladıktan sonra Fransa'ya dönen Jaubert kahraman gibi karşılanıp çeşitli ödüllerle ödüllendirilmiştir. 1830'dan itibaren de College de France'ta Farsça öğretmiş, 1834'te kurucularından olduğu Société Asiatique başkanı olmuş ve başkanlığını ölene kadar sürdürmüş, Légion d'honneur şövalyeliği ile ödüllendirilmiştir (Moghaddam, 2008, s. 593). 18 Ocak 1847'de Jaubert, 67 yaşındayken, Etampes yakınlarındaki Jacques Amyot'un eski ikametgâhı olan Gillevoisin kalesinde ölmüştür (Féraud-Giraud, 1864, s. 18).

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Jaubert'in eserleri

Jaubert çeşitli sahalarda velûd bir araştırmacı, diplomat, seyyah olmuştur. Eserleri şunlardır:

Çeviri

el-İdrisî, Ş. (1836). *Geographie d'Edrisi (Nüzhetü'l-Müşâtâk fî'htirâki'l-âfâk)* (Cilt 1). (P. A. Jaubert, Çev.) Paris: Dondey-Dupré Péere et Fils.

el-İdrisî, Ş. (1840). *Geographie d'Edrisi (Nüzhetü'l-Müşâtâk fî'htirâki'l-âfâk)* (Cilt 2). (P. A. Jaubert, Çev.) Paris: Dondey-Dupré Péere et Fils.

Seyahatname

Jaubert, P. A. (1821). *Voyage enArmenie et enPerse fait dans les annees 1805 et 1806*. Paris.

Dil

Jaubert, P. A. (1823). *Elements de la grammaire turke*. Paris: Dundey-Dupré Pére et Fils.

Jaubert, P. A. (1833). *Elements de la grammaire turke*. Paris: Dundey-Dupré Pére et Fils.

Jaubert, P. A. (1825). *Manuscrit turc en caractere ouigours*. Paris: Dondey-Dupré Pére et Fils.

Jaubert, P. A., Delaporte, Nully, Brasselard, & Ahmed, S. (1844). *Dictionnaire Français-Berbere*. Paris: Imprimerie Royale.

Makale

Jaubert, P. A. (1833). Extrait de la Gazette turque de Constantinople. *Nouveau Journal Asiatique*, 11, 473-491.

Jaubert, P. A., & Brosset. (1833). Description des principaux fleuves de la Grand Arménie. *Nouveau Journal Asiatique*, 12, 458-469.

Jaubert, P. A., & Kazimirski. (1833). Précis de l'histoire des khans de Crimée. *Nouveau Journal Asiatique*, 12, 349-427.

Eleştiri

Jaubert, P. A. (1838). Collection orientale: Histoire des Mongols, etc. traduite par M. Quatremère. *Nouveau Journal Asiatique*, 571-589.

Konuşma

Bu konuşmalar Société Asiatique üyelerine hitaben bazen akademik bazen de idari mevzuları içeren konuşmalardır:

Jaubert, P. A. (1838). Discours prononcé par M. Jaubert, a l'ouverture du cours de Langue Persane au Collège de France. *Nouveau Journal Asiatique*, 6, 349-351.

Jaubert, P. A. (1835). Discourse de M. A. Jaubert. *Nouveau Journal Asiatique*, 15, 501-507.

Hatıra

Jaubert, P. A. (1835). Constantinople en 1830. *Nouveau Journal Asiatique*, 15, 55-69.

Jaubert, P. A. (1833). Sur l'ancien cours de l'Oxus. *Nouveau Journal Asiatique*, 12, 481-500.

Elements de la Grammaire Turke

Jaubert'in Türkoloji için en önemli eseri *Elements de la Grammaire Turke* kabul edilebilir. Türkçe gramer ve sözlüklerin yazımının arttığı bir çağda Jaubert de bir gramer yazmıştır. İlk baskısı 1823, ikinci baskısı 1833 olan eserin planı şöyledir:

1. Baskı:

I. sayfada eserin tam adı *Éléments de la Grammaire Turke a L'usage des Élèves de L' école Royale et Spéciale des Langues Orientales Vivantes*, müellifin adı P. Amédée Jaubert olarak geçer. Paris'te Imprimerie Royal'de 1823'te basıldığı kayıtlıdır.

II. sayfa boştur.

III-VII. sayfalarda *Avertissement* adıyla bir uyarı vardır.

VIII. sayfa boştur.

1-4. sayfalarda *Introduction* adıyla giriş yazılmıştır.

5-60. sayfalarda *Birinci bölüm* vardır. Bu bölümde (5-10. s.) Alfabe, (10-17. s.) Harflerin değeri, (17-18. s.) Ünlüler ve telaffuzda yer alan diğer işaretler, (19-22. s.) Adın durumları, (22-24. s.) Karşılaştırma dereceleri, (24-31. s.) Adların çeşitleri, (32-38. s.) Sayı adları, (38-60. s.) Zamirler adında alt bölümler yer alır.

61-118. sayfalarda *İkinci bölüm* vardır. Bu bölümde (61-63. s.) Genel olarak fiiller, (64-69. s.) Fillerin çeşitleri, (69-77. s.) *Olmak-İmek* fiili, (78-80. s.) Zaman ve kiplerin biçimi, (80-83. s.) *Olmamak* fiili, (83-84. s.) *Vardur-Yokdur* kelimeleri, (85-100. s.) Fiillerin çekimi, (100-104. s.) Edatlar, (104-108. s.) Zarflar, (109-117. s.) Bağlaçlar, (117-118. s.) Ünlemler adında alt bölümler vardır.

119-120. sayfalarda *Appendice* adında ek yer alır.

121-137. sayfalarda *Proverbs Turks* adında *Türk Atasözleri* yer alır. Bu bölümde 357 atasözünün sadece Fransızcası verilmiştir.

138-144. sayfalarda *Çeşme'de Osmanlı Filosunun Yanması ve Kaptan Paşa'nın Azli* adı altında Fransızca olarak Osmanlı filosunun Çeşme'de yaşadığı facianın raporu yer alır.

145. sayfada *Mî'râc*'ın bir kısmı, 146. sayfada *Tezkire-i Evliyâ*'nın bir kısmı, 147. sayfada *Tezkire-i Evliyâ*'nın başka bir kısmı vardır.

148-150. sayfalarda eserin *içindekiler* kısmı vardır.

151-156. sayfalar boştur.

157-180. sayfalarda atasözlerinin harekeli olarak *Mecmû'a-i Envâ'-ı Durûb-ı Emsâl* başlığı altında Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri vardır.

181-186. sayfalarda "*Tevârîh-i Âl-i Osmân*'dan mülahhas olunan kıssasıdır." başlığıyla *İhtirâk-ı Donanma ve Azl-i Kapudan-ı Deryâ* adı altında Osmanlı filusunun Çeşme'de yaşadığı facianın raporu Osmanlı Türkçesiyle yer alır.

187. sayfa boştur.

188-194. sayfalarda 1-93. atasözleri yinelenmiştir.

195-200. sayfalarda "*Tevârîh-i Âl-i Osmân*'dan mülahhas olunan kıssasıdır." metni yinelenmiştir.

201-204. sayfalar boştur.

205. sayfada hata-cevap listesi vardır.

206-209. sayfalar boştur.

2. Baskı:

I. sayfada eserin adı geçer: *Elements de la Grammaire Turke*

II. sayfada kitabın Paris'te bulunabileceği kitapçılar ve yayıncılar listelenmiştir.

III. sayfada eserin tam adı *Éléments de la Grammaire Turke a L'usage des Élèves de L'école Royale et Spéciale des Langues Orientales Vivantes*, müellifin adı P. Amédée Jaubert olarak geçer. Paris'te Imprimerie Royal'de 1833'te basıldığı ve 2. baskı olduğu kayıtlıdır. İkinci baskının yayıncısı Firmin Didot Frères ve tarihi de 1833 olmuştur.

IV. sayfa boştur.

V-IX. sayfalarda *Avertissement* adıyla bir *uyarı* vardır.

X. sayfa boştur.

XI-XV. sayfalarda *Introduction* adıyla *giriş* yazılmıştır.

XVI. sayfa boştur.

17-85. sayfalarda *Birinci bölüm* vardır. Bu bölümde (17-22. s.) Alfabe, (22-28. s.) Harflerin değeri, (28-29. s.) Ünlüler ve telaffuzda yer alan diğer işaretler, (29-45. s.) Nesnelere ve ad, adın durumu, (46-47. s.)

Karşılaştırma dereceleri, (47-54. s.) Adların çeşitleri, (55-60. s.) Sayı adları, (60-85. s.) Zamirler adında alt bölümler yer alır.

86. sayfa boştur.

87-209. sayfalarda *İkinci bölüm* vardır. Bu bölümde (87-89. s.) Genel olarak fiiller, (90-96. s.) Fillerin çeşitleri, (96-107. s.) *Olmak-İmek* fiili, (108-109. s.) Zaman ve kiplerin biçimi, (110-114. s.) *Olmamak* fiili, (115-118. s.) *Vardur-Yokdur* kelimeleri, (118-187. s.) Fiillerin çekimi, (187-192. s.) Edatlar, (192-200. s.) Zarflar, (200-208. s.) Bağlaçlar, (209. s.) Ünlemler adında alt bölümler vardır.

210. sayfa boştur.

211-221. sayfalarda cümlelerin ele alındığı *Üçüncü bölüm* vardır. Bu bölümde (211-216. s.) Cümlelerin yapısı, (216-221. s.) Kelimelerin arasındaki ilişkiyi işaretlemek için seçilen isimler ve işaretlerin uyuşması alt başlıkları vardır.

222. sayfa boştur.

223-227. sayfalarda *Appendice* adında *ek* yer alır.

228. sayfa boştur.

229-265. sayfalarda *Diyaloglar* vardır. Çift sayfalarda Fransızca, tek sayfalarda Türkçesi bulunur. (230-240. s.) Selamlama, (240-242. s.) Türkçe konuşmak için, (242-244. s.) Yazmak için, (244-249. s.) Alışveriş için, (250-254. s.) Giyinmek için, (254-256. s.) Seyahat için, (256-260. s.) Yeni haberler üzerine, (260-262. s.) Seyir üzerine, (262-265. s.) Hava üzerine diyaloglar vardır.

266. sayfa boştur.

267-334. sayfalarda tematik haliyle söz varlığı yer alır.

335-377. sayfalarda *Proverbs Turks* adında *Türk Atasözleri* yer alır. Bu bölümde 358 atasözünün sadece Fransızcası verilmiştir.

378-382. sayfalarda *İhtirâk-ı Donanma ve Azl-i Kapudan-ı Deryâ* adı altında Osmanlı Türkçesi olarak Osmanlı filusunun Çeşme'de yaşadığı faciyanın raporu yer alır.

383-390. sayfalarda önceki metnin Fransızca çevirisi vardır.

391-399. sayfalarda iki adet Buyrultu (Ferman) ve Fransızca çevirisi vardır.

400. sayfada *Mi'râc*'ın bir kısmı, 401. sayfada *Tezkire-i Evliyâ*'nın bir kısmı, 402. sayfada *Tezkire-i Evliyâ*'nın başka bir kısmı vardır.

403-407. sayfalarda eserin *içindekiler* kısmı vardır.

408. sayfa boştur.

409-416. sayfalarda Osmanlı hattına dair basit çalışmalar; 417-420. sayfalarda Buyrultu örneği; 421-426. sayfalarda *Tezkire-i Evliyâ'nın* Uygur harfli örneği; 427-428. sayfalarda *Mi'râc'ın* Uygur harfli örneği; 429- Türkçe transkripsiyon örneği ile metin tamamlanır.

Atasözleri

Atasözü, bir düşünceyi, gerçek ve hikmeti veciz şekilde anlatan, atalardan bugüne gelmiş ve halka mal olmuş kısa sözdür (Ayverdi, 2011, s. 80). Günlük dili süslemek, ifadeye canlılık vermek gibi bir vazifesi vardır. Bir konudaki bir görüşü özetlemek, bir durum ve olay karşısındaki bir düşünceyi açıklamak için çok elverişli ve hazır birer malzeme olarak sık sık atasözlerine başvurulmak ihtiyacı duyulur (Oy, 1991, s. 44). Atasözleri, anında etki yaratmak, etkiyi yaratırken sözün gücünden yararlanmak ve etkiyi kalıcı kılmak amacıyla kullanılır. Öznenin kendi sözlerinin arkasına bütün bir geçmişin, ataların deneyimini alması, bunları referans göstermesi söz konusudur (Erdem, 2010, s. 34).

Türk dilinin atasözleri çeşitli zamanlarda farklı metinlerde kayda geçmiştir. Bu metinlerin derlenip toparlanması gerekmektedir. Bu gayeyle transkripsiyon metinlerinde ve batılı şarkiyatçıların kayda geçtikleri eserlerde yer alan atasözlerini de derlemek gereklidir.

P. Amédée Jaubert'in birinci baskısı 1823'te Paris'te gerçekleşen *Elements de la grammaire turke* adlı eserinde 357 atasözü; ikinci baskısında ise 358 atasözü tespit edilmiştir. Bunlar günümüzde atasözleri sözlüklerinde yer alanlarla kıyaslanmış, sözlüklerde yer almayanlar belirlenmiştir.

Eserdeki Atasözleri

Jaubert'in tespit edip kaydettiği atasözleri şunlardır:

1. **Dōst biñ ise azdur, düşmen bir ise çokdur** Dost bin ise azdır, düşman bir ise çoktur (Aksoy, 1991, s. 226). [*< Mille amis, c'est peu; un ennemi, c'est beaucoup.*] (337)
2. **Ey abdāl ey dervîş akçe ile biter her iş** Ey abdal ey derviş, akçe ile biter her iş (Eyüboğlu, 1973a, s. 97) [*< O moine! Ô dervish! Avec de l'or, on vient à bout de tout.*] (337)
3. **İt ürür kervān geçer** İt ürür, kervan yürür (Aksoy, 1991, s. 299). [*< Le chien aboie, (mais) la caravane passe.*] (337)
4. **Müft sirke baldan tatlıdur** Bedava sirke baldan tatlıdır (tatlı olur) (Aksoy, 1991, s. 173). [*< Vinaigre donné est plus doux que miel (qui coûte quelque chose.)*] (337)
5. **Azı bilmeyen çoğı hiç bilmez** Aza kanaat etmeyen çoğu hiç bulamaz (Aksoy, 1991, s. 161). [*< Qui ne sait les détails ignore l'ensemble.*] (337)
6. **Köpek köpegi yemez** Kurt kurdu yemez (Duymaz, 2007, s. 177). [*< Les chiens ne se dévorent point entre eux.*] (337)
7. **Senden kuvvetlü ilen tutuşma** Senden kuvvetli ile tutuşma (Duymaz, 2007, s. 196). [*< Ne lutte pas contre plus fort que toi.*] (337)

8. **İki re'îs bir gemi batırırlar** İki kaptan bir gemiyi batırır (Duymaz, 2007, s. 157). [<Deux patronsfont chavirer une barque.] (337)
9. **Rûzgâra tüküren yüzine tükürür** Rûzgâra tüküren kendi yüzüne tükürür (Hengirmen, 2011, s. 483). [< Qui crache au vent se salit la figure.] (337)
10. **Dişüñ ağrıduğı yere dili dokunur** Dil, ağrıyan dişe gider (Duymaz, 2007, s. 130). [< La langue se porte vers la place où la dent fait mal.] (337)
11. **Şehri görene kulâğuz ne lâzım** Görünen köy kılavuz istemez (Aksoy, 1991, s. 265). [<Quel besoin de guide a celui qui connaît la ville?] (337)
12. **Küçük taş başı yarar** Ummadığın taş baş yarar (Aksoy, 1991, s. 401). [< Petite pierre blesse la tête.] (337)
13. **Ölme eşegüm yaz gelir yonca biter** Ölme eşekçığım ölme yaz gelir yonca biter (Duymaz, 2007, s. 190). [< Ne meurs pas, ô mon âne! le printemps viendra, et avec lui croîtra le trèfle.] (337)
14. **Zannetmedüğüñ yerden tilki çıkar** Zannetmediğin delikten yılan çıkar (Zannetmediğin delikten tilki çıkar) (Duymaz, 2007, s. 218). [< Le renard sort du lieu où on ne le croyait point caché.] (337)
15. **Körün istediğı nedür iki göz** Körün istediğı bir göz, ikisi olursa ne söz (Hengirmen, 2011, s. 428); Körün istediğı bir göz, Allah verdi iki göz (Geçmen, 2003, s. 292). [< Que désire l'aveugle?-Deux yeux.]
16. **Yorğanıña göre ayağıñı uzat** Ayağımı yorganına göre uzat (Aksoy, 1991, s. 158). [< Allonge tes pieds proportionnement à la longueur de la couverture.] (337)
17. **Aşılacak şuya boğulmaz** Asılacak, suda boğulmaz (Duymaz, 2007, s. 105). [< Qui est destiné à se pendre ne se noie pas.] (337)
18. **Gülü isteyen dikenlerin de istemek gerek** Gülü seven dikenine katlanır (Aksoy, 1991, s. 266). [< Qui veut la rose doit vouloir aussi les épines.] (339)
19. **Kesemedüğüñ eli öp** Bükemediğin (ısıramadığın) eli öp, başına koy (Aksoy, 1991, s. 193). [< Baise la main que tu n'as pu couper.] (339)
20. **'Akıllu düşmen 'akılsuz dōstdan eyüdü** Akıllı düşman, akılsız dosttan hayırlıdır (Deli dostun olacağına akıllı düşmanın olsun) (Aksoy, 1991, s. 126). [< Sage ennemi vaut mieux que fol ami.] (339)
21. **Küçük büyüğe tâbi' olmalı** Küçük büyüğe tabi olmalı (Duymaz, 2007, s. 178). [< Les petits doivent obéir aux grands.] (339)
22. **Sırrıñı dostuña dostuñı da düşmeniñe açma** Sırrını açma dostuna (dostunun dostu vardır) o da söyler dostuna (Aksoy, 1991, s. 380). [< Dissimule avec ton ami, et cache son nom à ton ennemi.] (339)

23. **İki deliye bir uşlu komuşlar** İki deliye bir uslu koymuşlar (Aksoy, 1991, s. 289). [< Pour un sage, on trouve deux fous.] (339)
24. **Serçeden korkan darı ekmesün** Serçeden (kuştan)korkan darı ekmez (Aksoy, 1991, s. 377). [< Si tu crains les moineaux, ne sème pas de mil.] (339)
25. **Eski süpürge[yi] dama atarlar** Eski süpürgeyi dama atarlar (Duymaz, 2007, s. 139). [< On jette à la rue les vieux balais.] (339)
26. **Yağmurdan kaçan toluya uğradı** Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak (Aksoy, 1994, s. 1101). [< En fuyant la pluie, on rencontre la grêle.] (339)
27. **Çok arpa atı çatlatır** Çok arpa at çatlatır (Duymaz, 2007, s. 125). [< Trop d'orge fait crever le cheval.] (339)
28. **Şakal başına kurbân olsun** Sakal başa kurban olsun (Eyüboğlu, 1973a, s. 202). [< Sacrifions la barbe pour sauver la tête.](339)
29. **Tiz giden tiz yorulur** Çok koşan çabuk (çok, tez) yorulur (Aksoy, 1991, s. 206). [< Qui va vite se lasse vite.] (339)
30. **‘Avratuñ ögüdü ‘avrata geçer** Avradın ögüdü avrada geçer (Yurtbaşı, 2013a, s. 293) [< Conseil de femme est bon pour femme.](339)
31. **Yaramaz adam pazarda bozar eyü adam pazarda yapar** Helâlzade gelir pazar yapar; haramzade gelir bozar pazar, demişler (Duymaz, 2007, s. 151). [< Le méchant dérange et l'homme de bien concilie les affaires.] (339)
32. **Doğru söyleyeni şehirden kovarlar** Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar (Aksoy, 1991, s. 223). [< L'homme véridique est chassé de la ville.] (339)
33. **Yaramaza kendü belâsı<nı> yeter** Yaramaza kendi belâsı yeter (Duymaz, 2007, s. 213). [< Le mal atteint celui qui le fait.] (339)
34. **Beni şayanuñ kuluyım beni şaymayanuñ sultānıyım** Beni sayanın kuluyum, saymayanın sultanıyım (Duymaz, 2007, s. 114). [< Je suis le serviteur de celui qui m'honore, et le sultan de celui qui me compte pour rien.] (339)
35. **Hayavān ölür semeri kalur insān ölür adı kalur** At ölür meydan (nalı) kalır, yiğit ölür şan (namı) kalır (Geçmen, 2003, s. 85). Hayvan ölür semeri kalır, insan ölür adı kalır (Yurtbaşı, 2013a, s. 287) [< Le cheval meurt, sa selle reste; l'homme finit, son nom reste.] (339)
36. **Dilini zabt eden başını kırtarur** Dilini tutan başını kurtarır (Yurtbaşı, 2013a, s. 425) [< Qui maîtrise sa langue sauve ses jours.] (339)

37. **Kendünden düşen ağlamaz** Kendi düşen ağlamaz (Hengirmen, 2011, s. 406) [*< Qui tombe par sa faute ne doit pas se plaindre.*] (339)
38. ‘**Araba kırılınca eyü yolu gösteren çokdur** Araba devrilince (kırıldıktan sonra, kırılınca) yol gösteren çok olur (Aksoy, 1991, s. 142). [*< Avant que le chariot se brise, les gens qui montrent le droit chemin sont nombreux.*] (341)
39. ‘**Aybsız döst arayan döstsüz kalur** Kusursuz dost arayan dostsuz kalır (Hengirmen, 2011, s. 434). [*< Qui cherche un ami sans défauts reste sans amis.*] (341)
40. **İnsân insânıñ âynasıdır** İnsan insanın aynasıdır (Yurtbaşı, 2013a, s. 50) [*< L’homme est le miroir de l’homme.*] (341)
41. **Çok yaşa[ya]n çok bilmez çok gezen çok bilür** Çok yaşayan bilmez çok gezen bilir (Hengirmen, 2011, s. 223). [*< Ce n’est pas en vivant long-temps, c’est en voyant beaucoup, qu’on apprend quelque chose.*] (341)
42. **Her yokuşuñ inişi var** Her yokuşun bir inişi vardır (Hengirmen, 2011, s. 340). [*< Toute montée a sa descente.*] (341)
43. **Dikenden gül biter gülden diken** Dikensiz gül olmaz (Aksoy, 1991, s. 241) [*< La rose naît de l’épine, et l’épine de la rose.*] (341)
44. **Ƙızım saña dérem gelinim işitsün** Kızım sana söylüyorum; gelinim sen dinle (Duymaz, 2007, s. 171). [*< Ma fille, c’est à vous que je parle, afin que ma bru me comprenne.*] (341)
45. **Tenbel kuvvetüm yoğdur deyür** Tembele “kapıyı ört” demişler, “yel eser örter” demiş (Aksoy, 1991, s. 395). [*< Le paresseux dit: Je n’ai pas la force.*] (341)
46. **Kedi bulunmadığı yerde sıçanlar baş Ƙaldurur** Kedinin olmadığı yerde fareler baş kalfa olur (Hengirmen, 2011, s. 403). [*< Quand le chat est absent, les souris lèvent la tête.*] (341)
47. **İki cânbâz bir ipde oyunamaz** İki cambaz bir ipde oynamaz (Hengirmen, 2011, s. 351). [*< Deux baladins ne dansent pas sur la même corde.*] (341)
48. **Bal bal demekle ağız tatlı olmaz** Bal bal demekle ağız tatlanmaz (tatlı olmaz) (Aksoy, 1991, s. 168). [*< Ce n’est pas en disant miel, miel, que la douceur vient à la bouche.*] (342)
49. **Ağlamıyan çocuğa meme vermezler** Ağlamayan çocuğa meme vermezler (Aksoy, 1991, s. 121). [*< On ne donne pas le sein à l’enfant qui ne pleure pas.*] (341)
50. **Yaşı at pazarda sorarlar** Yaşı at pazarında sorarlar (Aksoy, 1991, s. 414). [*< C’est au marché aux chevaux qu’on s’informe de leur âge.*] (341)
51. **Bağış atıñ dişine bakılmaz** Beleş (bahşış) atın dişine (yaşına, dizginine, yularına) bakılmaz (Aksoy, 1991, s. 174). [*< On ne regarde point aux dents d’un cheval donné.*] (341)

52. **Déyeceğini fikr eyle öyle söyle** Önce düşün, sonra söyle (Aksoy, 1991, s. 362). [< Pense à ce que tu veux dire, et parle en conséquence.] (341)
53. **Ƙarğa bülbül yerine satma[ƙ] istersen** Kargayı bülbül diye satmak (Aksoy, 1994, s. 911). [< Tu cherches à vendre un corbeau pour un rossignol.] (341)
54. **Yemiş olmıyan ağaca taş atmazlar** Yemişi olmayan ağaca taş atmazlar (Duymaz, 2007, s. 215). [< On ne jette pas de pierres à l'arbre stérile.] (341)
55. **Saňa ur dediler ise öldür demediler** Vur dediysek öldür demedik ya (Aksoy, 1994, s. 1097). [< On t'a dit de battre, et non de tuer.] (341)
56. **Dünyâ dükenir düşmen dükenmez**Dünya tükenir düşman tükenmez (Yurtbaşı, 2013a, s. 165) [< Tout finit ici-bas, hors l'inimitié.] (341)
57. **Ƙastaya döşek mi şorarsan** Hastaya döşek sorulmaz (Geçmen, 2003, s. 242). [< Est-ce au malade qu'il faut parler du lit?] (341)
58. **Genç bege hıdmet etmek ve kır at tımâr etmek ne kadar güçdür** Genç beye hizmet etmek güçtür (Yurtbaşı, 2013a, s. 270) / Kır ata genç ağaya hizmet zor olur (Yurtbaşı, 2013a, s. 271) [< Servir un jeune prince, étriller un cheval fougueux, sont deux choses très-difficiles.] (343)
59. **Gül dikensiz olmaz ve şafa cefâsız olmaz** Gül dikensiz yar ağyarsız olmaz (Duymaz, 2007, s. 147). [< Point de roses sans épines; point de plaisir sans peine.] (343)
60. **Ƙaƙ söz acı olur** Hak söz ağıdan acıdır (Aksoy, 1991, s. 271). [< La vérité est amère.] (343)
61. **Döst ile ye iç alış veriş etme** Dost (akraba) ile ye, iç, alışveriş etme (Aksoy, 1991, s. 226). [< Bois et mange avec ton ami; ne traite point avec lui d'affaires (d'intérêt).] (343)
62. **Gözden uzâk olan gönülden daħi uzâk** Gözden irak (uzak) olan gönülden de irak (uzak) olur (Aksoy, 1991, s. 265). [< Quiconque est loin des yeux est encore plus loin du cœur.] (343)
63. **Ādam ādamı şalt bir kerre aldatur** Adam adamı bir kere (defa) aldatır (sınar) (Aksoy, 1991, s. 114). [< Un homme en trompe un autre une fois seulement.] (343)
64. **Dilden gelen elden gelse her fuƙarâ pâşâh olur** Dilden gelen elden gelse her fukara padişah olur (Aksoy, 1991, s. 221). [< Si tout ce qu'on désire était possible, chaque faquir serait pacha.] (343)
65. **Arık tavuƙdan semiz tir̄it olmaz** Arık etten yağlı tirit olmaz (Aksoy, 1991, s. 144). [< On ne fait pas de bon bouillon avec une poule maigre.] (343)
66. **Ƙama'kârdan şey dileyen deñizde bir ƙuƙur açar** Tamahkârdan şey dileyen denize çukur açar (Duymaz, 2007, s. 203). [< Demander quelque chose à l'avare, c'est vouloir creuser un puits dans la mer.] (343)
67. **Başımı evde tutan ādam ƙalabalıkda ƙalpağı ğayb ider** Başını evde tutan, kalabalıkta kalpağını kaybeder (Duymaz, 2007, s. 112). [< L'homme à tête légère perd son bonnet dans la foule.] (343)

68. **Kaşınmağa tırnak ister** Kaşınmaya tırnak ister (Duymaz, 2007, s. 166). [*< Pour se gratter, il faut des ongles.*] (343)
69. **Mâlimuz yoğ-ısa 'ırzumuz olsun** Malımız yoksa ırzımız olsun (Duymaz, 2007, s. 180). [*< Si nous n'avons point de richesses, ayons de l'honneur.*] (343)
70. **Gözümüzü açalum yoğsa açarlar** Gözümüzü açalım, yoksa açarlar (Aç gözünü) (Duymaz, 2007, s. 147). [*< Ouvrons les yeux, de peur qu'on ne (nous) les ouvre.*] (343)
71. **Sebebsiz bağırmağ delilikdür** Sebepsiz söz söylenmez, delilsiz çırağ yanmaz (Eyüboğlu, 1973a, s. 204); Sebepsiz kuş bile uçmaz (Aksoy, 1991, s. 375) [*< Se plaindre sans motif est folie.*] (343)
72. **İhtiyâtdan selâmet olur (?)** [*< De la prévoyance naît le salut.*] (343)
73. **Ḳurd kulağından tutmağ pek güçdür** Kurt kulağından tutulmaz (Eyüboğlu, 1973a, s. 174). [*< Il est difficile de saisir le loup par les oreilles.*] (345)
74. **'Araba ilen tavşan tutulur** Araba ile tavşan avlanmaz (Aksoy, 1991, s. 142). [*< On prend (souvent) le lièvre avec des chariots à bœufs.*] (345)
75. **İki kârpüz bir koltuğa şığmaz** İki karpuz bir koltuğa sığmaz (Geçmen, 2003, s. 260). [*< On ne porte pas deux melons d'eau sous la même aisselle.*] (345)
76. **Diñlemedüğinden çok adam hiçbir şey bilmez ve yañılış éder (?)** [*< Beaucoup de gens ignorent faute d'avoir su entendre.*] (345)
77. **Bir def a düşen âdam bir dahı düşmez** Bir düştüğün yerde bir daha düşme (Eyüboğlu, 1973a, s. 43). [*< L'homme une fois tombé ne retombe pas.*] (345)
78. **Tilki aldatılmaz (?)** [*< On ne trompe pas le renard.*] (345)
79. **Zengine māl véren deñize şu götürür** Zengine mal veren denize mal taşır (Duymaz, 2007, s. 218)). [*< Donner aux riches, c'est porter de l'eau à la mer.*] (345)
80. **Her şey kendüsine çekmemelü** Her şey aslına döner (Eyüboğlu, 1973a, s. 126). [*< Il ne faut pas rapporter tout à soi.*] (345)
81. **Bizim 'amellerimiz sözlerimize uyacağ (?)** [*< Nos actions doivent être conformes à nos paroles.*] (345)
82. **Helâl māl zâyi' olmaz nâhağ māl tiz zâyi' olur şeytân alur** Helal mal zayı olmaz (Duymaz, 2007, s. 151). [*< La fortune bien acquise subsiste; le bien mal acquis périt et est emporté par le diable.*] (345)
83. **Râhat isteyen âdam sağır kör dilsiz olucağ** Rahat olmak isteyen sağır, kör ve dilsiz olmalıdır (Geçmen, 2003, s. 323). [*< Quiconque veut vivre en paix doit être sourd, aveugle et muet.*] (345)
84. **İmâm oşurınca cemâ'at sıçar** İmam osurursa cemaat sıçar (Aksoy, 1991, s. 291). [*< Quand l'imam s'oublie, l'assemblée perd le respect qui lui est dû.*] (345)

85. **Kedi boķını örter gibi sırrını saklıyor (?)** [*< Il ne faut pas faire mystère des choses futiles.*] (345)
86. **Yâ devlet başa ya kuzgun leşe** Ya devlet başa, ya kuzgun leşe (Duymaz, 2007, s. 211). [*< Honneurs excessifs, ou humiliations extrêmes.*] (345)
87. **Ġayrlara hâzır êtdügi hãndaġa düşdi** Kazdıġı kuyuya kendi düşmek (Geçmen, 2003, s. 282). [*< Il est tombé dans la fosse qu'il avait creusée pour les autres.*] (345)
88. **Süfre süpürme ya' ni çok yeme** Silip süpürmek (Geçmen, 2003, s. 335). [*< Il ne faut pas faire table nette.*] (345)
89. **Ķurd kartaldan kırtulmaz** Kurt kartaldan korkmaz (Duymaz, 2007, s. 177). [*< Le loup est exposé aux serres de l'aigle.*] (345)
90. **Senüñ parmaġuñ ile seni ölç (?)** [*< Measure-toi à ton aune.*] (345)
91. **İstemedügi peşkeş kabül olmaz (?)** [*< Il ne faut pas accepter le présent qui déplaît.*] (347)
92. **Hepsini bizcilemüz bilmemelüyiz** Her şeyi bilen bir şey bilmez (Eyüboġlu, 1973a, s. 127). [*< Ne jugeons pas des autres d'après nous-mêmes.*] (347)
93. **Sen dâyimâ bir siyâh Hãbeři gibisin (?)** [*< Tu ressembles à un nègre abyssin.*] (347)
94. **Dütünden kırtulmak için ateş içine düşme** Tütünden kurtulmak için ateş içine düşme (Duymaz, 2007, s. 208). [*< Ne te jette pas dans le feu pour éviter la fumée.*] (347)
95. **Zorsuz bir şey olmaz** Emek olmadan (emeksiz) yemek olmaz (Aksoy, 1991, s. 242). [*< Rien sans piene.*] (347)
96. **Bu iş çok mümdan kıoķar (?)** [*< C'est une affaire qui sent la cire.*] (347)
97. **Ķatlu sözi yüreginde od (?)** [*< Miel dans la bouche, fiel dans le cœur.*] (347)
98. **Delidür ol ki zengindür velâkin fuķâra gibi geçinür (?)** [*< Bien fou est le riche qui vit comme un pauvre.*] (347)
99. **İki kıbleye tapanda dîn olmaz** İki kıbleye tapanda din olmaz (Duymaz, 2007, s. 157). [*< Qui se tourne vers deux kiblêh n'a point de foi*] (347)
100. **Allâh déyen mahrûm kıalmaz** Allah diyen açıkta kalmaz (Duymaz, 2007, s. 100). [*< Qui a recours à Dieu n'est pas privé.*] (347)
101. **Cân cânuñ yoldâşudur** Can canın yoldaşdır (Geçmen, 2003, s. 142). [*< L'ame est la compagne de l'ame.*] (347)
102. **Her ne verürsen elüñ ile ol gelür senüñle** Ne verürsen elinle, o gelir seninle (Geçmen, 2003, s. 306). [*< Tout ce que tu donnes, tu l'emporteras avec toi.*] (347)

103. **Düşmüşlerün elüni tut rabbi elünden seni tutar** Düşkünlerin elinden yapışana Mevla yardımcısıdır (Eyüboğlu, 1973a, s. 81). [*< Tens la main aux malheureux, Dieu ne t'abandonnera pas.*] (347)
104. **Ne ekersen onu biçersün** Ne ekersen onu biçersin (Geçmen, 2003, s. 304). [*< Tu moissonneras ce que tu auras semé.*] (347)
105. **Allâhdan başa yazılmış gelecek** Alna yazılan (alında yazılı olan) başa gelir. (Başa yazılan gelir) (Aksoy, 1991, s. 137). [*< Ce que Dieu écrivit sur ton front t'arrivera.*] (347)
106. **Her kendü 'aybını bilmez** Herkes (kimse) kendi ayıbını bilmez (görmez) (Aksoy, 1991, s. 280). [*< Chacun ignore ses propres défauts.*] (347)
107. **Müdārādan uzak olan Allâhdan yakındur** Müdaradan ırak olan Tanrı'ya yakındır (Duymaz, 2007, s. 184). [*< Qui s'éloigne de la feinte s'approche de la divinité.*] (347)
108. **Yaramazlar ile yâr olma eyülerden 'ibret al** Yaramazla yar olma, iyilerden ibret al (Duymaz, 2007, s. 213). [*< Fuis les méchants et prends exemple des bons.*] (347)
109. **Zamân ile ve şaman-ile muşmuşlar irişürler** Zamanla, samanla mışmışlar erişir (Duymaz, 2007, s. 218). [*< Avec du temps et de la paille les abricots mûrissent.*] (347)
110. **Sirke fuçından bal damlasilen dañi çok sinek tutulur** Sirke fiçısından çok, bal damlası sinek tutar (Duymaz, 2007, s. 198). [*< On prend plus de mouches avec un rayon de miel qu'avec un tonneau de vinaigre.*] (347)
111. **Fukāralara véren Allâha vérir** Fukaraya veren Mevlâ'ya ödünç verir (Duymaz, 2007, s. 143). [*< Qui donne aux pauvres donne à Dieu.*] (349)
112. **Zamân şaman şatar** Zaman satar samanı (Duymaz, 2007, s. 218). [*< Le temps fait vendre tout, jusqu'à la (plus vile) paille.*] (349)
113. **Eyülik bilmeyen âdam âdam yerine şayılmaz** İyilik bilmeyen adam, adam sayılmaz (Duymaz, 2007, s. 161). [*< L'ingrat ne mérite pas d'être compté parmi les hommes.*] (349)
114. **Şuçımı bir gayrısınun üzerine atmak Havva'nun günâhıdır** Suçunu gayriye atmak Havva anamızdan kalmış (Duymaz, 2007, s. 200). [*< Rejeter une faute sur autrui, c'est commettre le péché d'Ève.*] (349)
115. **Şıkletler öğütler (?)** [*< Les embarras portent conseil.*] (349)
116. **Az yiye çok yer çok yiye az yer** Az yiye çok zaman yer; çok yiye çabuk bitirir. (Az yiye çok yer) (Duymaz, 2007, s. 109). [*< Qui mange peu profite beaucoup; qui mange trop se nuit.*] (349)
117. **Delinun yüregi ağzındadır ve 'âkilun dilü yüregindedür** Delinin yüregi ağzındadır; akıllının dili yüreğinde (Duymaz, 2007, s. 128). [*< Le fou tient son cœur sur sa langue, le sage tient sa langue dans son cœur.*] (349)
118. **Her ağlamanun gülmesi vardur** Her ağlamanın gülmesi vardır (Duymaz, 2007, s. 152). [*< Tout événement qui fait pleurer est accompagné d'un événement qui fait rire.*] (349)

119. **Bizi eyü yola getüren ve ögüt véren o en büyük dostumuzdur (?)** [*< Notre ami est celui qui nous dirige et nous conseille bien. >*] (349)
120. **Rāhatla geçinmek için fenā tabī‘ atlarını zabt etmesi<ni> eñ gerçek yoldur (?)** [*< Le plus sûr moyen de vivre en paix consiste à réprimer ses passions. >*] (349)
121. **Sañā zarār édene eyülük eyle öyle hem o hem Allāh seni sever** Sana taşla vurana (dokunana) sen aşla (ekmekle, pamukla) vur (dokun) (Geçmen, 2003, s. 331) .[*< Fais du bien à qui te nuit, tu seras aimé de Dieu et de ton ennemi lui-même. >*] (349)
122. **Dil ādamı beyān éder** Dil adamı beyan eder (Duymaz, 2007, s. 130). [*< Le discours, c’est l’homme. >*] (349)
123. **Bir eyü şerāb ve bir dilber ‘avrat iki tatlu zehirdür** İyi şarapla bir dilber (avrat) iki tatlı zehirdir (Eyüboğlu, 1973a, s. 143). [*< Bon vin et femme joile sont deux agréables poisons. >*] (349)
124. **Mümkünsiz olan şeyleri arama ve arzulama** Mümkünsüz şey arayıp arzulama (Duymaz, 2007, s. 184). [*< Ne désire et ne demande pas l’impossible. >*] (349)
125. **Fakīrlereñ tesellī[si] ölümdür** Fakirin tesellisi ölümdür (Duymaz, 2007, s. 142). [*< La mort est la consolation du pauvre. >*] (349)
126. **Ne asıl ki yaşarsak öyle ölürüz** Nasıl ki yaşarsak öyle ölürsünüz (Duymaz, 2007, s. 185). [*< Nous mourons comme nous avons vécu. >*] (349)
127. **Çok kucaklıyan az devşirir** Çok kucaklayan az devşirir (Duymaz, 2007, s. 125). [*< Qui trop embrasse mal étreint. >*] (349)
128. **Çoğa te’līf olan az birisine yetişür** Çok kucaklayan az devşirir (Eyüboğlu, 1973a, s. 59). [*< Qui trop entreprend finit peu. >*] (349)
129. **Dil kılıçdan çok öldürür** Dil kılıçtan çabuk öldürür (Duymaz, 2007, s. 130). [*< La langue tue plus de gens que l’épée. >*] (351)
130. **İşsizlik güçlereñ babasıdır** İşsizlik güçlerin babasıdır (Eyüboğlu, 1973a, s. 141).[*< Le désœuvrement est le père des soucis. >*] (351)
131. **‘Azīz ‘ilm yumuşak dōşekde yatmaz** İlim yumuşak dōşekte batmaz (Duymaz, 2007, s. 158). [*< La célébrité ne s’acquiert pas sur un lit de plume. >*] (351)
132. **Haşmuñ Bursa’ya gitdi** Hasmin Bursa’ya gitti (Davacı) (Duymaz, 2007, s. 150). [*< Ton ennemi est parti pour Brousse. >*] (351)
133. **Yer demir gök bakır** Yer demir gök bakır (Duymaz, 2007, s. 215). [*< La terre est de fer, et le ciel d’airain. >*] (351)
134. **Zamāna uymak gerek** Zaman sana uymazsa sen zamana uy (Aksoy, 1991, s. 427). [*< Il faut s’accommoder au temps. >*] (351)

135. **Eyülik eyle deñize bırağ balık bilmezse hālīk bilür** İyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir (Aksoy, 1991, s. 301). [*< Fais du bien et jette-le à la mer; si les poissons l'ignorent, Dieu le saura.>*] (351)
136. **Ḳul dēdigi olmaz Allāh dēdigi olur** Kulun dediği olmaz Tanrı'nın dediği olur (Duymaz, 2007, s. 176). [*<Ce n'est pas ce que projette la créature, mais ce que veut le créateur, qui arrive.>*] (351)
137. **Çün tīr-i każā kemān-ı ḳaderden atılır siperi- ḥazer eyle def' olunmaz (?)** [*< Quand la flèche de la destinée a été lancée, ce n'est pas le bouclier de la prudence qui garantit de ses coups.>*] (351)
138. **Egri otur doğru söyle** Eğri otur (oturalım) doğru söyle (konuşalım) (Aksoy, 1991, s. 234). [*< Assieds-toi de travers, mais parle juste (restè).>*] (351)
139. **Naşībūñ varisa gelür Yemenden nasībūñ yogısa düşer dehenden** Kısmet ise gelir Hint'ten, Yemen'den, kısmet değilse ne gelir elden (Aksoy, 1991, s. 321). [*< Si tu es heureux, le bonheur te viendra du fond de l'Émen; si tu ne l'es pas, il t'échappera du bord de tes lèvres.>*] (351)
140. **Her gün bayrām değıl meger deliye** Deliye her gün bayram (Duymaz, 2007, s. 128). [*< Tous les jours ne sont pas jours de fête, si ce n'est pour les fous.>*] (351) (Eyüboğlu, 1973a, s. 45)
141. **Tehī dōst ḳapuya varsan efendi uyur dērler eliñde bir baḥşış varisa efendüm gel buyur dērler** Eli boşa ağa uyur derler, eli doluya ağa buyur derler (Eyüboğlu, 1973a, s. 89). [*< Si tu te présentes les mains vides, on te dira: L'effendi dort; si tu viens avec un présent, on te dira; Effendi, daignez entrer.>*] (351)
142. **Süd ile giren ḥūy cān ile çıkar** Sütle giren huy, canla çıkar (Aksoy, 1991, s. 386). [*< Le natural qu'on suce avec le lait ne s'en va qu'avec la vie.>*] (351)
143. **Gül çengelsiz ve muḥabbet engelsiz olmaz** Gül çengelsiz, muhabbet engelsiz olmaz (Duymaz, 2007, s. 147). [*< Point de roses sans épines ni d'amours sans jalousie.>*] (353)
144. **Şabr eylemek şâzlık anahtarıdır** Sabır cennetin anahtarıdır (Sabır şadlık anahtarıdır. (Duymaz, 2007, s. 193). [*< La patience est la clef de la joie.>*] (353)
145. **Eski panbuğ bez olmaz ve yaramaz demirden ḳılıç olmaz** Eski pamuktan bez kötü demirden kılıç (Duymaz, 2007, s. 139). [*< Avec de vieux coton on ne fait pas de toile neuve, ni avec de mauvais fer de bonnes épées.>*] (353)
146. **Atılan oğ dönmez** Atılan ok geri dönmez (Aksoy, 1991, s. 153). [*< Le trait lancé ne revient pas.>*] (353)
147. **Bir çıplāk bīñ cebelü şoyamaz** Bir çıplağı bin zırhlı soyamaz (Duymaz, 2007, s. 115). [*< Mille cavaliers ne sauraient dépouiller un homme nu.>*] (353)
148. **Bugünki yumurta yarınki tavuğdan yegdir** Bugünkü tavuk yarınki kazdan iyidir (Yarınki kazdan bugünkü tavuk yegdir) (Aksoy, 1991, s. 192). [*< L'œuf d'aujourd'hui vaut mieux que la poule de demain.>*] (353)
149. **Düşmen ḳarınca ise fil gibi zann [ét]** Düşmanın karınca ise de hor bakma (Aksoy, 1991, s. 231). [*< Tiens pour un éléphant ton ennemi, ne fût-il pas plus gros qu'une fourmi.>*] (353)

150. **Ayak ayak nerdübâna çıkarlar** Merdiven ayak ayak (basamak basamak) çıkılır (Aksoy, 1991, s. 346). [*C'est degré par degré qu'on monte au haut de l'escalier.*] (353)
151. **Yarâr at[ın] mahmûza ihtiyâc[ı] yok** Yarar at, mahmuz istemez (Eyüboğlu, 1973a, s. 239). [*Bon cheval n'a pas besoin d'éperons.*] (353)
152. **Ƙorkak bâzîrgân fâide etmez** Korkak bezîrgân (tüccar) ne kâr eder ne ziyan (zarar) (Aksoy, 1991, s. 327). [*Le négociant trop craintif ne fait pas fortune.*] (353)
153. **Gömlük kaftândan yakındur** Gömlek, kaftandan yakın (Duymaz, 2007, s. 146). [*La chemise est plus près du corps que l'habit.*] (353)
154. **Her 'usurdañ soñra bir yüsür vardur** Şüphesiz güçlkle beraber bir kolaylık vardır (Şahin & Altuntaş, 2009, s. 685). [*Après la peine vient le praisir.*] (353)
155. **Hızmet etmege öğrenmeyen efendilik dahî etmez** Hizmet etmesini öğrenmeyen efendilik edemez (Duymaz, 2007, s. 155). [*Qui n'apprend pas à obéir ne saura jamais commander.*] (353)
156. **Ƙan eyleme kânün eyle** Kan eyle, kanun eyleme (Duymaz, 2007, s. 163). [*Ne verse point de sang, et sois soumis aux lois.*] (353)
157. **Maşlahatlaruñ hayrîsi ortası** Maslahatların hayırlısı ortası (Duymaz, 2007, s. 181). [*En toutes choses c'est le milieu qu'il faut choisir.*] (353)
158. **Haĳîkat üzre olan döstlik uğura baĳlu degildir (?)** [*L'amitié véritable est indépendante des événements.*] (353)
159. **Tañrıdan Ƙorkan âdamdan Ƙorkmaz** Tanrıdan korkan kuldand korkmaz (Duymaz, 2007, s. 203). [*Qui craint Dieu ne craint pas les hommes.*] (353)
160. **Gecenüñ büyük Ƙarnı var Allah bilür yarın ne toĳurur** Geceler gebedir gün doğmadan neler doğar (Duymaz, 2007, s. 144). [*La nuit est grosse du lendemain, Dieu sait ce qu'éclairera l'aurore.*] (353)
161. **Ƙaĳ Ƙaĳa ulaşmaz insân insâna ulaşur.** Daĳ daĳa kavuşmaz insan insana kavuşur (Aksoy, 1991, s. 210). [*Les hommes se rencontrent, et non pas les montagnes.*] (353)
162. **Haĳâ benden 'atâ senden** Hata benden, ata senden (Eyüboğlu, 1973a, s. 120). [*Je puis faillir, mais tu dois pardonner.*] (353)
163. **Ƙazâ geldükde dîde-yi dâniş kör olur** Kaza geldikçe dâniş gözü kör olur (Duymaz, 2007, s. 167). [*Lorsque le destin se déclare, le plus clairvoyant devient aveugle.*] (353)
164. **Ƙaĳma elüñ Ƙapusına Ƙaĳmasunlar Ƙapuña** Çalma elin kapısını, çalarlar kapını (Aksoy, 1991, s. 199). [*Ne frappe pas à la porte d'autrui, si tu veux qu'on ne frappe point à la tienne.*] (353)
165. **Yemişüñ ye ağacuñ şorma** Üzümlü(-nü) ye de baĳını sorma (Aksoy, 1991, s. 404). [*Mange le fruit, et ne t'inquiète pas de l'arbre.*] (355)

166. **Damlaya damlaya göl olur** Damlaya damlaya göl olur (Aka aka sel olur) (Aksoy, 1991, s. 211). [*C'est goutte à goutte que se forment les lacs.*] (355)
167. **Ķābili şākird ustā olur ustādan** Kabiliyetli çırak ustayı geçer (ustadan usta olur) (Geçmen, 2003, s. 267). [*L'apprenti intelligent surpasse quelquefois son maître.*] (355)
168. **Şāğ öküze çürük şapan ne eylesün** Sağ öküze çürük saman neylesin? (Sağ öküze çürük saman zarar etmez) (Duymaz, 2007, s. 194). [*Que puet faire un bœuf vigoureux attelé à une mauvaise charrue?*] (355)
169. **Eyüden fenâsı olmaz meger fakîr ola** İyiden yaramazlık gelmez (Duymaz, 2007, s. 161). [*L'homme probe ne cesse de l'être que lorsqu'il tombe dans la misère.*] (355)
170. **İlk uran okçudur soñra uran boķçudur** İlk vuran okçudur (Aksoy, 1991, s. 290). [*Qui touche le premier au but est habile; qui n'y atteint que le second n'a aucun mérite.*] (355)
171. **Yiyen bilmez toğrayan bilür** Yiyen bilmez, doğrayan bilir (Aksoy, 1991, s. 422). [*Ce n'est pas le consommateur, c'est le producteur, qui connaît la valeur des choses.*] (355)
172. **'Avrat evi yapar 'avrat evi yıķar** Avrat var ev yapar, avrat var ev yıkar (Aksoy, 1991, s. 158). [*La femme fait la prospérité ou la ruine d'une maison.*] (355)
173. **Ortalık tavuķdan yalnız yumurta eyüdü** Ortalık öküzden başka (başlı başına) buzağı yeğdir (Aksoy, 1991, s. 357). [*Un tien vaut mieux que deux tu l'auras.*] (355)
174. **Fāide zararüñ kardeşidur** Kâr zararın kardeşidir (ortağıdır) (Aksoy, 1991, s. 310). [*La perte est la sœur du gain.*] (355)
175. **Beğenmezsen vėrdiđi akçeñi gerü al (?)** [*Si le présent que je t'ai fait ne t'est point agréable, reprends l'argent qu'il t'a coûté.*] (355)
176. **Eski yār eski hamām** Eski hamam eski tas (Duymaz, 2007, s. 139). [*Vieil ami, vieux bain.*] (355)
177. **At uğurlandıķdan soñra mı ahuruñ kapusını kaparsun** At çalındıktan sonra ahırı kapar (Duymaz, 2007, s. 106). [*Est-ce quand le cheval a été volé que tu fermes la porte de l'écurie?*] (355)
178. **Ölmüş eşek bulduñ nalı çıkarmak istersen** Ölmüş at arar nalını sökmeye (Duymaz, 2007, s. 190). [*Tu trouves un âne mort, et tu lui arraches les fers.*] (357)
179. **Her kimüñ bāđı var yüreginde dāđı var** Kimin ki bağı var, yüreğinde dağı var (Aksoy, 1991, s. 322). [*Qui possède un jardin porte une blessure dans sou cœur.*] (357)
180. **Gün geçer 'ömr dükenür deli sevinür ki bayrām gelür** Gün geçer ömür tükenir, deli sevinir ki bayram gelir (Eyüboğlu, 1973a, s. 114). [*Le jour passe, la vie s'écoule, et cependant le fou se réjouit de l'approche du jour de fête.*] (357)
181. **Devletlüye doķun geç fukarādan şakın geç** Devletliye dokun geç, fukaradan sakın geç (Aksoy, 1991, s. 221). [*Vis avec le riche, éloigne-toi du puavre.*] (357)

182. **Bal tutan parmağın yalar** Bal tutan parmağını yalar (Aksoy, 1991, s. 169). [*< Le voleur de miel se lèche les doigts.*] (357)
183. **At bineniñ kılıç kuşanıñ** At binenin (iş bilenin), kılıç kuşanının (Aksoy, 1991, s. 152). [*< Le cavalier doit se pourvoir d'un sabre.*] (357)
184. **Yañılmayan bir Allâh** Yanılmayan bir Allah (Eyüboğlu, 1973a, s. 239). [*< Dieu seul est infaillible.*] (357)
185. **Zahmetsiz bal yenmez** Zahmetsiz, bal yenmez (Zahmetsiz bir şey olmaz) (Duymaz, 2007, s. 217). [*< Point de plaisir sans peine.*] (357)
186. **Azacuk aqçem gavğäsiz başum** Azıcık aşım, kaygısız (ağrısız, kavgasız) başım (Aksoy, 1991, s. 162). [*< Peu d'argent, peu de procès.*] (357)
187. **Çok bilen çok yañılır** Çok bilen (söyleyen) çok yanılır (Aksoy, 1991, s. 206). [*< Qui sait beaucoup se trompe souvent.*] (357)
188. **Beglere inanma şuya tayanma geç güne inanma 'avrat sözine aldanma atıñ yüregine tayanma** Beylere inanma, suya dayanma, geçkine güvenme, karı sözüne inanma (Duymaz, 2007, s. 114). [*< Ne te fie pas aux discours des grands, à la durée du calme sur la mer, à la clarté du jour qui fuit, à la vigueur de ton cheval, ni à la parole des femmes.*] (357)
189. **Qız anasından görmeyince sofrayı devşiremez** Kız anasından görmeyince sofrayı kaldırmaz (Eyüboğlu, 1973a, s. 160). [*< Avant d'en avoir reçu l'ordre de sa mère, une fille ne doit point enlever les plats de dessus la table.*] (357)
190. **Él için ağlayan gözsüz kalur** El için ağlayan (iki) gözden olur, (yar için dövünen dizden olur) (Aksoy, 1991, s. 238). [*< Qui pleure pour tout le monde finit par perdre les yeux.*] (357)
191. **Qaraya şabün deliye öğüt ne eylesün** Karaya sabun, deliye öğüt neylesin (Aksoy, 1991, s. 306). [*< Rien de plus inutile que les conseils à un fou et le savon à un nègre (pour se blanchir la peau.)*] (357)
192. **Kenârın gör bezin al anasın gör kızın al** Kenarına bak bezin(i), anasına bak kızın(i) al (Duymaz, 2007, s. 168). [*< Prends l'étoffe d'après la lisière, et la fille d'après la mère.*] (357)
193. **Balık avlayanıñ göti şuda gerek** Balık avlayanın gözü suda gerek (Eyüboğlu, 1973a, s. 35). [*< Le pêcheur doit s'habituer à l'eau trouble.*] (359)
194. **Ata bakma dona bakma içindeki cāna bak** Ata bakma, dona bakma, içindeki cana bak (Duymaz, 2007, s. 106). [*< Ne considère ni l'extérieur du cheval ni sa robe, mais ses qualités.*] (359)
195. **Gelmek irâdet gitmek icâzet** Gelmek iradet, gitmek icazet (Duymaz, 2007, s. 145). [*< On vient quand on veut, on s'en va quand on peut.*] (359)
196. **Qonuşmaq oqumaqdan eyüdüür** Konuşmadan okumak yeğdir (Eyüboğlu, 1973a, s. 169). [*< On s'instruit plus par la conversation que par la lecture.*] (359)

197. **Kimüñ 'arabasında bulunursañ anuñ türkisini çağır** Kimin arabasına binerse onun türküsünü çağırır (Duymaz, 2007, s. 171). [*< Si tu te trouves dans le chariot de quelqu'un, chante sa romance.*] (359)
198. **Harām harāma gider** Haramdan gelen harama gider (Duymaz, 2007, s. 150). [*< Le mal tourne à mal.*] (359)
199. **Yüz vërdiler 'Alīye geldi sıçdı halıya** Yüz verdik Ali'ye (deliye) geldi sıçtı haliya (Aksoy, 1988a, s. 481). [*< Donnez accès à Aly, il ne tardera pas à salir vos meubles.*] (359)
200. **Ögsüz oğlan göbeği kendü keser** Öksüz oğlan (çocuk) göbeğini kendi keser (Aksoy, 1991, s. 360). [*< L'orphelin coupe lui-même son nombril.*] (359)
201. **Muhabbet şādık eyüdür kişinüñ akrābāsından** Sadık dost akrabadan yeğdir (Geçmen, 2003, s. 329). [*< Mieux vaut ami que parent.*] (359)
202. **'Āşık olan kördür** Āşık olan kördür (Eyüboğlu, 1973a, s. 22). [*< L'amoureux est aveugle.*] (359)
203. **Kişinüñ hürmeti kendü elündedür** Kişinin hürmeti de zilleti de elindedir (Duymaz, 2007, s. 173). [*< L'honneur d'un homme dépend de lui.*] (359)
204. **Hürmet ve muhabbet iki başdan olur** Muhabbet iki baştan olur (Duymaz, 2007, s. 181). [*< Les égards et l'amitié doivent être réciproques.*] (359)
205. **Çömlek yuvarlandı kapağımı buldı** Tencere yuvarlanmış kapağımı bulmuş (Duymaz, 2007, s. 205). [*< A force de chercher, on trouve l'orifice de la marmite.*] (359)
206. **Cān vërmeyince cān[an] éle girinmez** Can gitmeyince (vermeyince) canan ele girmez (Eyüboğlu, 1973a, s. 53). [*< Les hommes ne s'intéressent à nous qu'autant que nous nous intéressons à eux.*] (359)
207. **Koñşu tavuğı koñşuya kaz görünür** Komşunun tavuğu, komşuya kaz görünür (karısı kız görünür) (Aksoy, 1991, s. 327). [*< La poule du voisin nous paraît une oie.*] (359)
208. **Cefāyı çekmeyen ādam şafānuñ kadrini bilmez** Cefayı çekmeyen safanın kadrini bilmez (Aksoy, 1991, s. 196). [*< Qui n'a pas éprouvé la peine ignore le prix du plaisir.*] (359)
209. **Yalancı kimdür işitdügini söyleyendür** Yalancı kim? İşittiğini söyleyen (Aksoy, 1991, s. 411). [*< Le menteur, quel est-il?- C'est celui qui répète tous les oui-dire.*] (361)
210. **Dōsta bir yeşil yaprak** Dost bir yeşil yaprak ile (Eyüboğlu, 1973a, s. 75). [*< Il suffit à un ami d'une simple feuille d'arbre.*] (361)
211. **Falān yerüñ şomunu büyük imiş saña ne** Filan yerin somunu büyükmüş sana ne? (Eyüboğlu, 1973a, s. 100). [*< Que t'importe la qualité du pain d'un autre pays?*] (361)
212. **Göñül kimi severse güzel odur** Gönül kimi severse güzel odur (Aksoy, 1991, s. 263). [*< Est beau ce qui plaît au cœur.*] (361)

213. **Kaçmak benden tutmak senden** Kaçmak benden, tutmak senden (Eyüboğlu, 1973a, s. 145). [*< C'est à moi de fuir, à toi de m'atteindre.*] (361)
214. **Kul hatâsız olmaz hatâ tevbesiz olmaz** Kul kusursuz (hatasız) olmaz (Aksoy, 1991, s. 334). [*< Point de créature sans défaut, point de péché sans repentir.*] (361)
215. **Mü'ennes erden 'avrat eyüdür** Muhannes erden avrat yeğdir (Eyüboğlu, 1973a, s. 183). [*< Mieux vaut être femme qu'homme efféminé.*] (361)
216. **Türk dânişmend olur âdam olmaz** Türk dânişment olur, adam olmaz (Duymaz, 2007, s. 207). [*< Le Turk peut devenir savant; il ne devient jamais humain.*] (361)
217. **Hamâma giren terler** Hamama giren terler (Aksoy, 1991, s. 271). [*< Celui qui entre au bain transpire.*] (361)
218. **Çok gülen çok ağlar** Çok gülen çok ağlar (Duymaz, 2007, s. 125). [*< Qui rit beaucoup pleure beaucoup.*] (361)
219. **Şanâ'at çüp altındadır** San'at çüb altındadır (Eyüboğlu, 1973a, s. 204). [*< L'art s'acquiert avec peine.*] (361)
220. **Seri vérmek olur sırrı 'ayân eylemek olmaz** Ser verip sır vermeyen serverdir (Ser verir sır vermez) (Duymaz, 2007, s. 196). [*< On peut donner sa tête, mais son secret, jamais.*] (361)
221. **Acele ilen yürüyen yolda kalur** Acele yürüyen yolda kalır (Aksoy, 1988a, s. 107). [*< Qui court trop vite reste en chemin.*] (361)
222. **Ādam ādama gerekdür** Adam adama gerek olur; iki serçeden börek olur (Duymaz, 2007, s. 94). [*< A un homme il faut un homme.*] (361)
223. **Yaralu eşek pek çağırur (?)** [*< L'âne blessé se plaint toujours.*] (361)
224. **Sert sirke kendi kabına zarar éder** Keskin sirke kabına (küpüne) zarar(dır) (Aksoy, 1991, s. 319). [*< Le vinaigre trop fort ronge le vase destiné à le contenir.*] (361)
225. **Eşegiñi evvel bağla soñra tañrıya ışmarla** Eşeği bağla, işini sağla (Eşeği sağ kazığa) (Duymaz, 2007, s. 140). [*< Atteche d'abort ton âne, puis tu le recommanderas à Dieu.*] (361)
226. **Evvel ta'am soñra kelâm** Evvel taam sonra kelam (Akşam kaviil sonra savul) (Duymaz, 2007, s. 141). [*< La nourriture d'abord, les discours après.*] (361)
227. **Sebebsiz kimseyi düşmen édinme** Sebepsiz kimseyi düşman etme (Duymaz, 2007, s. 195). [*< Ne te fais point d'ennemis sans motif.*] (361)
228. **Dösta çok varan ekşi şurat görür** Dosta çok varan ekşi yüz görür (Eyüboğlu, 1973a, s. 76). [*< Qui visite trop ses amis, s'expose à trouver grise mine.*] (363)

229. **Ƙarañulıƙda göz ƙapadıđına kim bilür** Karanlıkta göz kırptığını kim bilir (Duymaz, 2007, s. 164). [*< Qui peut savoir ce qui se passe dans l'obscurité? >*] (363)
230. **Boş torba ile at tutulmaz** Boş torba ile at tutulmaz (Aksoy, 1991, s. 190). [*< On n'attrape pas le cheval avec un sac vide. >*] (363)
231. **Ġarīb ƙuşuñ yuvasını Tañrı yapar** Garip (kör) kuşun yuvasını Allah yapar (Aksoy, 1991, s. 257). [*< La Providence construit le nid des oiseaux étrangers. >*] (363)
232. **Bıçak yarası oñulur dil yarası oñulmaz** Bıçak yarası geçer, dil yarası geçmez (Geçmen, 2003, s. 114). [*< On guérit des coups de couteau, on ne guérit pas des coups de langue. >*] (363)
233. **Uğrı ol ħarāmī ol ama inşāfi elden ƙoma** Uğru ol, haramī ol, insafi elden koyma (Duymaz, 2007, s. 208). [*< Sois brigand, sois voleur, mais ne cesse pas d'être juste. >*] (363)
234. **Elçiye zevāl yok** Elçiye zeval olmaz (Aksoy, 1991, s. 236). [*< A l'ambassadeur nul dommage. >*] (363)
235. **Ēden bulur** Eden bulur, inleyen ölür (Etme bulursun, inleme ölürsün) (Aksoy, 1991, s. 234). [*< Qui fait trouve. >*] (363)
236. **Ölmüş arslānuñ şaƙālm yolar** Ölmüş aslana tavşanlar bile saldırır (Eyüboğlu, 1973a, s. 194). [*< Il arrache la crinière au lion mort. >*] (363)
237. **Kāmili kāmil bilür** Gerçi tâm u nākısı kāmil bilür / Kāmil olan cümleyi kāmil bilür (Yılmaz, 2014, s. 43. beyit). [*< L'homme de mérite se connaît en mérite. >*] (363)
238. **Dōsta başa düşmene ayağa baƙarlar** Dost başa bakar, düşman ayağa (Aksoy, 1991, s. 226). [*< On voit (avec plaisir) la figure d'un ami et les pieds d'un adversaire (qui fuit). >*] (363)
239. **Yaramaz ƙoñşunuñ yedi mahalleye dek zararī var** Bir kötünün yedi mahalleye zararı vardır (dokunur) (Aksoy, 1991, s. 184). [*< L'influence d'un mauvais voisin se fait sentir jusqu'au septième quartier de la ville. >*] (363)
240. **İşidilmemiş ħaber olmaz cihānda** İşitilmemiş haber yoktur cihanda (Duymaz, 2007, s. 160). [*< İci-bas rien d'inoui. >*] (363)
241. **Büyük başuñ büyük ağrısı var** Büyük başın derdi büyük olur (Aksoy, 1991, s. 193). [*< Grandeurs entraînent soucis. >*] (363)
242. **Bīñ tāsā bir borc ödemez** Bin tasa bir borç ödemez (Duymaz, 2007, s. 115). [*< Mille larmes ne paient pas une dette. >*] (363)
243. **Şoñra gelen kim ise ƙapuyı ol ƙapar** Sonra gelen kapıyı kapar (Duymaz, 2007, s. 198). [*< Quel que soit le dernier venu, c'est lui qui doit fermer la porte. >*] (363)
244. **Baş gidince ayak pāyidār olmaz** Baş gidince ayak pāyidār olmaz (Duymaz, 2007, s. 112). [*< Quand on perd la tête, les pieds perdent leur aplomp. >*] (365)

245. **Yürügi at yemin[i] artarur** Yürük at yemini artırır (Aksoy, 1991, s. 425). [*< Le bon cheval donne du cœur au cavalier.*] (365)
246. **‘Araba yolundan çıkma** Araba yolundan çıkma (Duymaz, 2007, s. 103). [*< Il ne faut point sortir de la route tracée.*] (365)
247. **Şağ öküze çürük saman zarar etmez** Sağ öküze çürük saman neylesin? (Sağ öküze çürük saman zarar etmez) (Duymaz, 2007, s. 194). [*< A bœuf bien portant mauvaise paille n’est point nuisible.*] (365)
248. **Eşege semeri yük değil** Eşege semer yük değil (Aksoy, 1988a, s. 272). [*< Le bât ne pèse point à l’âne.*] (365)
249. **Bin işit bir söyle** Bin işit, bir söyle (Duymaz, 2007, s. 115). [*< Ecoute mille fois, ne parle qu’une seule.*] (365)
250. **Şerî‘ at[in] kesdügi parmak ağrımaz** Şeriatın kestiği parmak acımaz (Aksoy, 1991, s. 388). [*< Le doigt légalement coupé ne fait point de mal.*] (365)
251. **Her kişiye kendü hüy[1] hoş gelür** Herkes kendi huyunu beğenir (Duymaz, 2007, s. 154). [*< Chacun se plaît dans ses penchants.*] (365)
252. **Çurd tüyünü değışdürür hüy değışdürmez** Kurt köyünü (tüyünü) değıştirir, huyunu değıştirmez (Aksoy, 1991, s. 336). [*< Le loup change de poil et ne change point de naturel.*] (365)
253. **Dilencinüñ yüzi kara torbası ıoludur** Dilencinin yüzü kara torbası dolu (Duymaz, 2007, s. 131). [*< La face du mendiant est noire, mais souvent sa besace est pleine.*] (365)
254. **Efendinüñ nazarı ata tımardur** Ağanın gözü ata tımardır (Geçmen, 2003, s. 42). [*< Le coup d’œil du maître vaut pour le cheval un pansement.*] (365)
255. **Teklif cehennemde olur** Teklif cehennemde olur (Duymaz, 2007, s. 205). [*< Les cérémonies peuvent être bonnes en enfer.*] (365)
256. **Hasımdan şakın karınca ise de** Hasımdan sakın karınca ise de (Duymaz, 2007, s. 150). [*< Il ne faut point mépriser un ennemi, quelque faible qu’il puisse être.*] (365)
257. **Şoñ pişmanlık faide etmez** Son pişamanlık fayda vermez (etmez) (Aksoy, 1991, s. 381). [*< Repentir tardif ne sert à rien.*] (365)
258. **Bugün baña ise yarın sañadur** Bugün bana ise yarın sana (Duymaz, 2007, s. 206). [*< Hodie mihi, cras tibi.*] (365)
259. **Her söz[i] söyleme ki yerüñ kulağı var** Yerin kulağı var (Aksoy, 1991, s. 419). [*< Ne profère pas toute sorte de paroles, car la terre a des oreilles.*] (365)
260. **Görünenden görünmez çok** Görünürden görünmez çok yeğdir (Eyüboğlu, 1973a, s. 108). [*< Il y a moins de choses visibles que d’invisibles.*] (365)

261. **Țutulmıyan uğrı begden Țoğrı** Tutulmayan uğru, beyden doğru (Tutulmayan hırsız beyden büyüktür) (Aksoy, 1991, s. 398). [*< Le voleur qui ne se laisse pas surprendre passe pour le plus honnête des hommes.*] (365)
262. **‘İşkuñ var ise Țağlara düş Aşkın var ise dağlara düş** (Duymaz, 2007, s. 106). [*< Si tu es amoureux, cours les montagnes.*] (365)
263. **Ādam oldur ki ikrārından dönme** Adam odur ki ikrarından dönmeye (Duymaz, 2007, s. 94). [*< Celui-là est véritablement homme qui ne fausse pas sa parole.*] (365)
264. **Ādam yañılmağ ile ma’ rifetlü olur** Adam (insan) yanla yanla, pehlivan yenile yenile (Aksoy, 1988a, s. 117). [*< C’est à force de se tromper que l’homme devient habile.*] (367)
265. **Țuzguna güzel kimdür demişler benüm yavrularum demiş** Kuzguna: “Güzel kim?” demişler. “Benim yavrularım” (Duymaz, 2007, s. 178). [*< Quels sont les plus jolis oiseaux? demandait-on à la corneille. - Ce sont mes petits, répondit-elle.*] (367)
266. **Țoñuzdan kıl Țoparmağ hünerdür** Domuzdan kıl çekmek hünerdir (Duymaz, 2007, s. 132). [*< Il y a du mérite à arracher un poil au sanglier.*] (367)
267. **At yerine eşek bağlama** At yerine eşek bağladı (Duymaz, 2007, s. 106). [*< N’attache pas l’âne à la place du cheval.*] (367)
268. **Et ile Țırnağ arasına girme** Etle tırnak arasına girilmez (Aksoy, 1991, s. 250.). [*< Ne te mets entre l’ongle et la chair.*] (367)
269. **Atalar şanā’ atı oğlana mīrāşdur** Atalar sanatı evlada miras kalır (Duymaz, 2007, s. 106). [*< L’industrie des pères doit être l’héritage des enfans.*] (367)
270. **Atalar sözünü Țutmyana yabāna atarlar** Atalar sözünü tutmayanı yabana atarlar (Aksoy, 1991, s. 151). [*< Qui n’écoute point les conseils de ses parens est indigne d’en avoir.*] (367)
271. **Ateş düşdüğü yeri yakar** Ateş düşdüğü yeri yakar (Aksoy, 1991, s. 153). [*< Une étincelle embrase (quelquefois) le lieu où elle tombe.*] (367)
272. **Ekmeği yalnız yiyen yükün kendü Țaldurur** Ekmeğini yalnız yiyen, yükünü dişiyle kaldırır (Duymaz, 2007, s. 136). [*< Celui qui mange seul son pain est seul à porter son fardeau.*] (367)
273. **Açık ağız aç Țalmaz** Açık ağız aç kalmaz (Aksoy, 1991, s. 110). [*< Bouche qui parle ne reste pas affamée.*] (367)
274. **Aç Țavuk kendisi[ni] arpa anbārda görür** Aç tavuk (düşünde) kendini buğday (arpa, darı) ambarında sanır (görür) (Aksoy, 1988a, s. 113). [*< La poile qui a faim trouve d’elle-même l’orge dans le grenier.*] (367)
275. **Açuñ Țarnı Țoyar gözi Țoymaz** Açın karnı doyar, gözü doymaz (Aksoy, 1991, s. 111). [*< Le ventre se rassasie, et non les yeux*] (367)

276. **Ahşam ise yat şabâh ise git** Akşam ise yat, sabah ise git (akşam oldu kon, sabah oldu göç) (Aksoy, 1991, s. 129). [*< Lève-toi le matin et couche-toi le soir.*] (367)
277. **Altun kıymetin şarrâf bilür** Altının kıymetini (kadrini) sarraf bilir (Aksoy, 1991, s. 138). [*< Le prix de l'or, c'est le changeur qui le connaît.*] (367)
278. **Altını şarrâfa cevheri kıyumcıya şor** Altını sarrafa sor, cevheri kuyumcuya (Duymaz, 2007, s. 101). [*< Informe-toi de l'or au changeur, et des bijoux au joaillier.*] (367)
279. **Tuz ekmek bilmeyen itden kötüdür** Tuz ekmek hakkını bilmeyen kör olur (Aksoy, 1991, s. 399). [*< Celui qui ne connaît point le prix du pain et du sel, est plus méprisable qu'un chien.*] (367)
280. **Tiz biten tiz yeter** Tez binen tez iner / Tez giden tez bulur (yorulur) (Duymaz, 2007, s. 206). [*< Qui croît vite meurt vite.*] (367)
281. **'Āriyeti at binen tiz iner** Eğreti ata (emanet ata, el atına) binen tez iner (Aksoy, 1991, s. 234). [*< Qui enfourche un cheval d'emprunt ne le monte pas long-temps.*] (367)
282. **Ťatlu ye Ťatlu söyle** Tatlı ye tatlı söyle (Eyüboğlu, 1973a, s. 224). [*< Sois doux envers celui qui te parle avec douceur.*] (367)
283. **Ťatlu dil yerden yılanı çıkarur** Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır (Aksoy, 1991, s. 393). [*< La bonté fait sortir les serpents de terre.*] (367)
284. **Şabr selâmet évmek melâ' anet** Sabrın sonu selamettir (Aksoy, 1991, s. 371). [*< La patience procure le salut; la précipitation est suivie de l'infortune.*] (367)
285. **Gücle giden köpek av avlamaz** Zorla köpek ava gitmez (Eyüboğlu, 1973a, s. 252). [*< Le chein qu'on traîne par force ne chasse pas.*] (367)
286. **Düşmen düşmeniñ hâlınden bilmez** Düşman, düşmanın halinden bilmez (Aksoy, 1991, s. 231). [*< L'ennemi est mauvais juge de son ennemi.*] (367)
287. **Ťanı Ťanla yıkamazlar Ťanı şu ile yıkarlar** Kanı kanla yumazlar, kanı su ile yumarlar (Aksoy, 1991, s. 306). [*< Le sang ne se lave pas avec du sang, mais avec de l'eau.*] (367)
288. **Demir tavında yapılır** Demir tavında dövülür (Aksoy, 1991, s. 215). [*< On forge le fer tandis qu'il est chaud.*] (367)
289. **Kedi ciğeri görüb yetişemezse bugün oruçdur déyür** Kedi ete yetişemezse: "Bugün oruç" dermiş (Duymaz, 2007, s. 167). [*< C'est aujourd'hui jeûne, dit le chat en voyant du foie auquel il ne peut atteindre.*] (367)
290. **Geregi gerekmez iken bir gün gerek olur** Gerek, gerekmez iken bir gün gerek olur (Duymaz, 2007, s. 145). [*< Ce qui n'est pas nécessaire un jour peut l'être un autre.*] (367)
291. **Deryâdaki balık şatılmaz** Denizdeki balığın (pazarı) pazarlığı olmaz (Bini bir paraya) (Aksoy, 1991, s. 215). [*< On ne vend pas le poisson qui est encore dans la mer.*] (367)

292. **Avcı avda yolcu yolda gerek** Avcı avında gerek yolcu yolunda (Duymaz, 2007, s. 107). [*< Il faut savoir être casanier au logis, et voyageur en route.*] (367)
293. **Övke ile kalkın ziyân ile oturur** Öfkeyle kalkan zararlı (ziyanla) oturur (Aksoy, 1991, s. 359). [*< Celui qui se lève en colère se couche avec dommage.*] (367)
294. **Deliye taş aındurma** Deliye taş anılmaz (Duymaz, 2007, s. 128). [*< Ne parle pas de pierres au fou.*] (367)
295. **Ne severüm yārimi ne sorarum hālini** Ne severim yarimi, ne sorarım hālini (Duymaz, 2007, s. 186). [*< Plus j'amie mom ami, plus je m'informe de son état.*] (367)
296. **Paşmak balçıkısız olmaz** Başmak, balçıkısız olmaz (Duymaz, 2007, s. 113). [*< La chaussure n'est jamais exempte de boue.*] (367)
297. **Şarığın ağardığına bakma şābūnı véresiyedür** Sarığın ağardığına bakma, sabunu veresiye (Duymaz, 2007, s. 195). [*< Ne regarde pas à la blancheur du turban; le savon fut pris à crédit.*] (367)
298. **Erteye kalan kazadan korkma** Erteye kalan kazadan korkma (Duymaz, 2007, s. 139). [*< Ne redoute pas l'accident dont on te menace pour le lendemain.*] (369)
299. **Zor oyunu bozar** Zor oyunu bozar (Aksoy, 1991, s. 429). [*< La violence gâte les jeux.*] (369)
300. **Senden devletli olan ile ortak olma** Senden devletli ile ortak olma (Aksoy, 1991, s. 376). [*< Ne t'associe pas avec plus puissant que toi.*] (369)
301. **Şurd mahallesinde av avlamaz** Kurt mahallesinde av örtmez (Duymaz, 2007, s. 177). [*< Il ne faut pas chasser sur les brisées du loup.*] (369)
302. **Yatan arslāndan gezen tilki yegdür** Yatan (yatar) arslandan, (kurttan) gezen (yelen) tilki yeğdir (iyidir) (Aksoy, 1991, s. 415). [*< Mieux vaut renard vivant que lion mort.*] (369)
303. **Şu uyur düşmen uyumaz** Su uyur, düşman uyumaz (Aksoy, 1991, s. 385). [*< L'eau dort, l'ennemi ne dort pas.*] (369)
304. **Bunda gemiler boğulur sen şandāl ıla nereye gidersen** Bunda gemiler battı; sandalla nereye gidiyorsun? (Duymaz, 2007, s. 120). [*< Ici des vaisseaux ont été submergés; qu'y viens-tu faire avec ta fragile nacelle?*] (369)
305. **'Araba yağlamayınca yürümez** Araba yağlanmayınca yürümez (Değirmen kertişi yağlanmayınca dönmez) (Duymaz, 2007, s. 103). [*< Le char n'avance pas sans que l'on graisse ses roues.*] (369)
306. **Balda bir bahası da bir** Bal da bal bahası da bal (Eyüboğlu, 1973a, s. 34). [*< Le miel est une chose, mais le prix du miel en est une autre.*] (369)
307. **Korkulu düşün sonı hayr olur** Korkulu düşün sonu hayırdır (Duymaz, 2007, s. 173). [*< On s'inquiète souvent de choses qui finissent par avoir de bons résultats.*] (369)

308. **Yük bācdan ağlamaz** Yük bacından ağlamaz (Eyüboğlu, 1973a, s. 247). [< Le riche ne doit pas se plaindre des droits de péage.] (369)
309. ‘**Akıl yaşda değil başdadur** Akıl yaşta değil, başdadır (Aksoy, 1991, s. 128). [< La sagesse n’est pas dans le nombre des années, mais dans la tête.] (369)
310. **Yolcıya yol gerek** Yolcu yolunda gerek (Aksoy, 1991, s. 423). [< Au voyageur il faut du chemin.] (369)
311. **Yürekden yürece yol var** Gönülden gönüle (kalpten kalbe) yol vardır (Kalp kalbe karşıdır) (Aksoy, 1991, s. 263). [< Il y a un chemin du cœur au cœur.] (369)
312. **Andan eyüsi yokdur ne bilürüm ne gördüm (?)** [< Rien de mieux que ceci: je n’en sais rien, je n’ai rien vu.] (369)
313. **Kimsenüñ ahı kimseye kalmaz** Kimsenin ahı kimsede kalmaz (Aksoy, 1991, s. 364). [< Les soupirs de l’infortuné ne profitent à personne.] (369)
314. **Deveye diken gerek alınca boynımı uzadur** Deveye diken gerekince boynunu uzatır (Duymaz, 2007, s. 130). [< Il faut des chardons au chameau; c’est pour les avoir qu’il allonge le cou.] (369)
315. **Ĥām söz şāhibinüñdür** Kem söz, kalp akçe sahibinindir (Aksoy, 1991, s. 317). [< Les paroles amères nuisent à celui qui les a dites.] (369)
316. **Eski şamanları karışdurma** Eski samanları karıştırma (Duymaz, 2007, s. 139). [< Il ne faut pas remuer les vieilles pailles.] (369)
317. **Seksende şaz öğrenen kıyāmetde çalar** Kırkından sonra saza başlayan kıyamette çalar (Aksoy, 1991, s. 320). [< Qui apprend à jouer d’un instrument à quatrevingts ans se fera entendre au jour du jugement dernier.] (371)
318. **Ĥarınca kadrince** Karınca kadrince (kaderince) (Aksoy, 1994, s. 912). [< La fourmi agit selon ses foroes.] (371)
319. **Ulularuñ sözi yere düşmez dünyā turalu** Ulular sözü yere düşmez dünya durdukça (Duymaz, 2007, s. 208). [< Tant que le monde durera, les paroles des grands ne tomberont point à terre.] (371)
320. **Vararağ vararağ bulunur ırak (?)** [< A force d’aller on arrive.] (371)
321. **Tuzlu helvāya beñizer** Tuzlu, helvayı andırır (Duymaz, 2007, s. 207). [< Il y a des paroles qui ressemblent à des confitures salées.] (371)
322. ‘**Āşık aña dërler ki karda yürüyüb izi belletmemek gerekdür** Aşık olan karda gezer izini belli etmez (Duymaz, 2007, s. 105). [< On nomme amoureux celui qui, en courant sur la neige, ne laisse point de traces de ses pas.] (371)

323. **Şüfî der soğan yemez ele girse kabuğında komaz** Sofu soğan yemez, bulunca sapını komaz (Aksoy, 1991, s. 380). [*Il fait le dévot et ne mange pas d'ognons (en public); mais s'il lui en tombe dans les mains, il n'en laisse pas même la pelure.*] (371)
324. **Yolu eyü bilen yorulmaz** Yolu iyi bilen yorulmaz (Duymaz, 2007, s. 216). [*Qui connaît le chemin ne se fatigue pas.*] (371)
325. **Too ne bilür açuñ hâlerinden** Tok ne bilir aç halinden? (Aksoy, 1991, s. 398). [*Quelle idée peut se former de la faim l'homme qui jouit de tout en abondance?*] (371)
326. **Ya zor ya zer ya şehirden sefer** Ya zor, ya zer, ya şehirden sefer (Eyüboğlu, 1973a, s. 237). [*De trois choses l'une: du pouvoir, de l'or, ou quitter la ville.*] (371)
327. **Çerâ dibine ziyâ vürmez** Çıra dibi karanlık olur (Çıra dibine ışık vermez) (Aksoy, 1991, s. 201). [*Le flambeau n'éclaire pas sa base.*] (371)
328. **Ölüm kara devedür ki her kapuda çöker** Ölüm bir kara deve her kapıya çöker (Duymaz, 2007, s. 190). [*La mort est un chameau noir qui s'agenouille devant toutes les portes.*] (371)
329. **Kürdüñ atı bir çayırdı ayak başduğı zamân ot bitmez (?)** [*Lorsque le cheval d'un Kurde a foulé la terre, l'herbe cesse d'y croître.*] (371)
330. **Hediye borçlu olma yâ düğünde isterler yâ bayramda** Dilenciye borçlu olma, ya düğünde ister, ya bayramda (Aksoy, 1991, s. 222). [*N'accepte aucun présent, car on te le redemandera, soit aux jours de noce, soit aux jours de fête.*] (371)
331. **Kör yanına varınca sen de göziñi kâpa** Körün yanına varırsan sen de bir gözünü yum (Eyüboğlu, 1973a, s. 171). [*Lorsque tu visites un aveugle, ferme les yeux.*] (373)
332. **'Aşığa Bağdâd uzâk degil** Aşıka Bağdat uzak (ırak) değil (gelmez) (Dervişe "Bağdat'ta pilav var" demişler, "Yalan değilse ırak değil" demiş) (Aksoy, 1991, s. 148). [*Bagdad n'est pas loin pour un amant.*] (373)
333. **Qurđ kocayınca köpeğün maşarası olur** Kurt kocayınca köpeğin maskarası olur (Aksoy, 1991, s. 335). [*Les chiens se moquent du loup qui vieillit.*] (373)
334. **Şakımañ göze çöp düşer** Sakınılan (esirgenen) göze çöp batar (Aksoy, 1991, s. 373). [*L'homme par trop prudent finit par se blesser l'œil contre une poutre.*] (373)
335. **Yıkılan yıkılanı sever** Yıkılan yıkılanı sever (Duymaz, 2007, s. 215). [*L'homme ruiné aime celui qui lui ressemble.*] (373)
336. **Her ziyân bir fend** Her ziyan bir öğüttür (Aksoy, 1991, s. 283). [*Tout accident est une leçon.*] (373)
337. **Tilkinüñ 'âkıbet gelecegi kürkcinüñ dükkânıdır** Tilkinin dönüp (gezip, dolaşıp) geleceği yer, kürkçü dükkânıdır (Aksoy, 1991, s. 397). [*La fin ordinaire du renard est la boutique du pelletier.*] (373)

338. **Nākes ile cömerdüñ harcı birdür** Cömertle nekesin harcı bir kesilir (Geçmen, 2003, s. 150). [*< La dépense de l'avare et celle du prodigue sont, en dernier résultat, les mêmes.*] (373)
339. **Cihânda yâr ol bâr olma** Cihânda yâr ol bâr olma (Duymaz, 2007, s. 122). [*< Sois ami dans le monde, et ne sois à charge à personne.*] (373)
340. **Kimine hây hây kimine vây vây** Kimine hay hay kimine vay vay (Aksoy, 1991, s. 322). [*< Les uns rient, les autres pleurent.*] (373)
341. **Egri gemi toğru sefer** Eğri gemi doğru sefer (Aksoy, 1994, s. 744). [*< Quelquefois le vaisseau s'incline, mais la route n'en est pas moins droite.*] (373)
342. **Geçme nāmerd köprisinden ço aparsun şu seni** Geçme namert köprüsünden ko aparsın su seni (Eyüboğlu, 1973a, s. 102). [*< Ne passe pas sur le pont du méchant; souffre plutôt que le torrent t'entraîne.*] (373)
343. **Gāfil baş düşmene yaraşur** Gafil baş düşmana erişir (Duymaz, 2007, s. 143). [*<Nos distractions sont utiles à nos ennemis.*] (373)
344. **Gönül ma'şümdur gördigini umar** Gönül çocuğa benzer her gördüğünü ister (Eyüboğlu, 1973a, s. 105). [*<Le cœur est un enfant; il espère ce qu'il désire.*] (373)
345. **Véren el alanuñ üstüdedür** Veren el alan elden hayırlıdır (Öztürk, 2013, s. 89). [*< La main qui donne est au-dessus de celle qui reçoit.*] (373)
346. **Deve deve yerine çöker** Deve yerine deve çöker (Aksoy, 1991, s. 220). [*< Le chameau s'agenouille avec les chameaux.*] (373)
347. **Küçük büyüer deli uşlanur** Küçükler büyüer deliler uslanır (Duymaz, 2007, s. 178). [*< Le petit grandira, le fou pourra devenir sage.*] (373)
348. **Şoluna davul çalarsın** Solağına davul çalmak (Eyüboğlu, 1973b, s. 375). [*< Tu frappes le tambour de travers.*] (373)
349. **Kimesnenüñ naşibini kimse yemez** Kimse kimsenin kısmetini (rızkını) yemez (Aksoy, 1991, s. 324). [*< Nul ne profite de ce que le destin réserve à un autre.*] (373)
350. **Yazıcı kendine kem yazmaz** Yazıcı kendine kem yazmaz (Duymaz, 2007, s. 214). [*< L'auteur n'écrit rien qui lui soit contraire.*] (373)
351. **Dilüñ kemigi yoğdur amma kemigi kırar** Dilin kemiği yok ama kemiği kırar (Yurtbaşı, 2013a, s. 319). [*< Bien que la langue n'ait point d'os, elle les brise.*] (373)
352. **İğit meydânda bellü olur** Yiğit meydanda belli olur (Aksoy, 1991, s. 422). [*< C'est dans l'occasion que l'homme brave se fait connaître.*] (373)
353. **İmâm evine baklava gitmiş ise saña ne** İmam evine baklava gitmiş, sana ne (Duymaz, 2007, s. 158). [*< On couvre de mets délicats la table de l'imam... Que t'importe!*] (373)

354. Kırbān ħatāya kıalkan olur Kurban, hataya kalkan olur (Duymaz, 2007, s. 176). [*< Le désintéressement est un bouclier contre les fautes.*] (373)

355. Kōr oldur ki dūşdüğü kıuyuya bir dahı dūşer Kōr odur ki dūşdüğü kıuyuya bir daha dūşe (Duymaz, 2007, s. 175). [*< Celui-là est véritablement aveugle, qui tombe deux fois dans la même fosse.*] (373)

356. Her kemālūñ bir zevāli vardur Her kemalin bir zevali vardır (Geçmen, 2003, s. 247). [*< Toute qualité est accompagnée d'un défaut.*] (373)

357. Her ağacıñ gölgesi var Her ağacın gölgesi var (Duymaz, 2007, s. 152). [*< Tout arbre a son ombre.*] (373)

358. Her şeyüñ şofı var Her şeyin bir sonu var (Duymaz, 2007, s. 152). [*< Toute chose a sa fin.*] (373)

Günümüz Türkçesinde Değişiklik Görülen Atasözleri

358 atasözünden 109 atasözü günümüzdeki biçimlerinden farklılık göstermektedir:

3. İt ürür kervān geçer İt ürür, kervan yürür (Aksoy, 1991, s. 299).

5. Azı bilmeyen çoğı hiç bilmez Aza kanaat etmeyen çoğu hiç bulamaz (Aksoy, 1991, s. 161).

6. Köpek köpegi yemez Kurt kurdu yemez (Duymaz, 2007, s. 177).

11. Şehri görene kıulāğuz ne lāzım Görünen köy kılavuz istemez (Aksoy, 1991, s. 265).

12. Küçük taş başı yarar Ummadığın taş baş yarar (Aksoy, 1991, s. 401).

14. Zann etmedüğüñ yerden tilki çıkar Zannetmediğin delikten yılan çıkar (Zannetmediğin delikten tilki çıkar)(Duymaz, 2007, s. 218).

15. Kōrūñ istedüğü nedür iki göz Kōrūñ istediği bir göz, ikisi olursa ne söz (Hengirmen, 2011, s. 428); Kōrūñ istediği bir göz, Allah verdi iki göz (Geçmen, 2003, s. 292).

18. Güli isteyen dikenlerin de istemek gerek Gülü seven dikenine katlanır (Aksoy, 1991, s. 266).

19. Kesemedüğüñ eli öp Bükemediğin (ısıramadığın) eli öp, başına koy (Aksoy, 1991, s. 193).

22. Sırrıñı dostuña dostuñı da düşmeniñe açma Sırrını açma dostuna (dostunun dostu vardır) o da söyler dostuna (Aksoy, 1991, s. 380).

29. Tiz giden tiz yorulur Çok koşan çabuk (çok, tez) yorulur (Aksoy, 1991, s. 206).

31. Yaramaz ādam pāzār bozar eyü ādam pāzār yapar Helâlzade gelir pazar yapar; haramzade gelir bozar pazar, demişler (Duymaz, 2007, s. 151).

32. Tōğru söyleyeni şehirde kıovarlar Doğru söyleyeni dokuz köyden kıovarlar (Aksoy, 1991, s. 223).

35. **Ḥayavān ölür semeri kalur insān ölür adı kalur** At ölür meydan (nalı) kalır, yiğit ölür şan (namı) kalır (Geçmen, 2003, s. 85). Hayvan ölür semeri kalır, insan ölür adı kalır (Yurtbaşı, 2013a, s. 287).
38. ‘**Araba kırılınca eyü yolu gösteren çokdur** Araba devrilince (kırıldıktan sonra, kırılınca) yol gösteren çok olur (Aksoy, 1991, s. 142).
43. **Dikenden gül biter gülden diken** Dikensiz gül olmaz (Gülsüz diken olmaz) (Geçmen, 2003, s. 175).
45. **Tenbel kuvvetüm yokdur deyür** Tembele “kapıyı ört” demişler, “yel eser örter” demiş (Aksoy, 1991, s. 395).
46. **Kedi bulunmadığı yerde sıçanlar baş kaldurur** Kedinin olmadığı yerde fareler baş kalfa olur (Hengirmen, 2011, s. 403).
52. **Déyeceğini fibr eyle öyle söyle** Önce düşün, sonra söyle (Aksoy, 1991, s. 362).
55. **Saña ur dediler ise öldür demediler** Vur dediysek öldür demedik ya (Aksoy, 1994, s. 1097).
57. **Ḥastaya döşek mi şorarsan** Hastaya döşek sorulmaz (Geçmen, 2003, s. 242).
58. **Genç bege hıdmet etmek ve kır at tımār etmek ne kadar gücdür** Genç beye hizmet etmek güçtür (Yurtbaşı, 2013a, s. 270) / Kır ata genç ağaya hizmet zor olur (Yurtbaşı, 2013a, s. 271).
59. **Gül dikensiz olmaz ve şafā cefāsız olmaz** Gül dikensiz yar ağyarsız olmaz (Duymaz, 2007, s. 147).
60. **Ḥaqq söz acı olur** Hak söz ağıdan acıdır (Aksoy, 1991, s. 271).
63. **Ādam ādamı şalt bir kerre aldatur** Adam adamı bir kere (defa) aldatır (sınar) (Aksoy, 1991, s. 114).
71. **Sebebsiz bağıрмаğ delilikdür** Sebepsiz söz söylenmez, delilsiz çırağ yanmaz (Eyüboğlu, 1973a, s. 204); Sebepsiz kuş bile uçmaz (Aksoy, 1991, s. 375).
74. ‘**Araba ilen tavşān tutulur** Araba ile tavşan avlanmaz (Aksoy, 1991, s. 142).
77. **Bir def a düşen ādam bir daḥı düşmez** Bir düştüğün yerde bir daha düşme (Eyüboğlu, 1973a, s. 43).
79. **Zengine māl véren deñize şu götürür** Zengine mal veren denize mal taşır (Duymaz, 2007, s. 218).
80. **Her şey kendüsine çekmemelü** Her şey aslına döner (Eyüboğlu, 1973a, s. 126).
82. **Ḥelāl māl zāyi‘ olmaz nāḥaḥ māl tiz zāyi‘ olur şeytān olur** Helal mal zayı olmaz (Duymaz, 2007, s. 151).
87. **Ġayrlara ḥāzır édtügi ḥandağa düşdi** Kazdığı kuyuya kendi düşmek (Geçmen, 2003, s. 282).
88. **Süfre süpürme ya‘ ni çok yeme** Silip süpürmek (Geçmen, 2003, s. 335).
89. **Ḳurd ḳartaldan ḳurtulmaz** Kurt kartaldan korkmaz (Duymaz, 2007, s. 177).

92. **Hepsini bizcilemüz bilmemelüyüz** Her şeyi bilen bir şey bilmez (Eyüboğlu, 1973a, s. 127).
95. **Zorsız bir şey olmaz** Emek olmadan (emeksiz) yemek olmaz (Aksoy, 1991, s. 242).
100. **Allâh déyen maħrûm qalmar** Allah diyen açıkta kalmaz (Duymaz, 2007, s. 100).
103. **Düşmüşlerün elüni tut rabbi elüñden seni tutar** Düşkünlerin elinden yapışana Mevla yardımcıdır (Eyüboğlu, 1973a, s. 81).
105. **Allâhdan başa yazılmış gelecek** Alna yazılan (alında yazılı olan) başa gelir. (Başa yazılan gelir) (Aksoy, 1991, s. 137).
111. **Fuķāralara véren Allāha vérir** Fukaraya veren Mevlâ'ya ödünç verir (Duymaz, 2007, s. 143).
114. **Şuçını bir ğayrısınıñ üzerine atmaq Havva'nuñ ğünāhıdır** Suçunu gayriye atmak Havva anamızdan kalmış (Duymaz, 2007, s. 200).
116. **Az yiyen çok yer çok yiyen az yer** Az yiyen çok zaman yer; çok yiyen çabuk bitirir. (Az yiyen çok yer) (Duymaz, 2007, s. 109).
121. **Saña zarār idene eyülük eyle öyle hem o hem Allâh seni sever** Sana taşla vurana (dokunana) sen aşla (ekmekle, pamukla) vur (dokun) (Geçmen, 2003, s. 331).
129. **Dil kılıçdan çok öldürür** Dil kılıçtan çabuk öldürür (Duymaz, 2007, s. 130).
131. **'Aziz 'ilm yumuşak döşekde yatmaz** İlim yumuşak döşekte batmaz (Duymaz, 2007, s. 158).
134. **Zamāna uymaq gerek** Zaman sana uymazsa sen zaman uy (Aksoy, 1991, s. 427).
139. **Naşibüñ var_ısa gelür Yemenden nasibüñ yog_ısa düşer dehinden** Kısmet ise gelir Hint'ten, Yemen'den, kısmet değilse ne gelir elden (Aksoy, 1991, s. 321).
140. **Her ğün bayrām degil meger deliye** Deliye her gün bayram (Duymaz, 2007, s. 128).
141. **Tehi dōst kapuya varsan efendi uyur dērler eliñde bir baħşış varısa efendüm gel buyur dērler** Eli boşa ağa uyur derler, eli doluya ağa buyur derler (Eyüboğlu, 1973a, s. 89).
144. **Şabr eylemek şazlık anahtarıdır** Sabır cennetin anahtarıdır (Sabır şadlık anahtarıdır. (Duymaz, 2007, s. 193).
145. **Eski panbuķ bez olmaz ve yaramaz demirden kılıç olmaz** Eski pamuktan bez kötü demirden kılıç (Duymaz, 2007, s. 139).
147. **Bir çıplāk bñ cebelü şoyamaz** Bir çıplağı bin zırhlı soyamaz (Duymaz, 2007, s. 115).
148. **Bugünki yumurta yarınki tavuķdan yegdir** Bugünkü tavuk yarınki kazdan iyidir (Yarınki kazdan bugünkü tavuk yeğdir) (Aksoy, 1991, s. 206).

149. **Düşmen karınca ise fil gibi zann** Düşmanın karınca ise de hor bakma (Aksoy, 1991, s. 231).
151. **Yarâr at[ın] mahmûza ihtiyâc[ı] yok** Yarar at, mahmuz istemez (Eyüboğlu, 1973a, s. 239).
152. **Qorqâk bâzîrgân fâide etmez** Korkak bezîrgân (tüccar) ne kâr eder ne ziyan (zarar) (Aksoy, 1991, s. 327).
154. **Her ‘usûrdan şoñra bir yüsür vardur** Şüphesiz güçlkle beraber bir kolaylık vardır (Şahin & Altuntaş, 2009, s. 685)
156. **Qan eyleme kânün eyle** Kan eyle, kanun eyleme (Duymaz, 2007, s. 163).
160. **Gécenüñ büyük qarnı var Allah bilür yarın ne toğrar** Geceler gebedir gün doğmadan neler doğar (Duymaz, 2007, s. 144).
164. **Qaçma elüñ qapusına kaçmasunlar qapuña** Çalma elin kapısını, çalarlar kapını (Aksoy, 1991, s. 199).
165. **Yemişüñ ye ağacñu şorma** Üzüümü(-nü) ye de bağını sorma (Aksoy, 1991, s. 404).
167. **Qâbili şâkird ustâ olur ustâdan** Kabiliyetli çırak ustayı geçer (ustadan usta olur) (Geçmen, 2003, s. 267).
169. **Eyüden fenâsı olmaz meger fakîr ola** İyiden yaramazlık gelmez (Duymaz, 2007, s. 161).
170. **İlk uran oqçudur şoñra uran boqçudur** İlk vuran okçudur (Aksoy, 1991, s. 290).
173. **Ortalıq tavuqdan yalnız yumurta eyüdü** Ortaklık öküzden başka (yalnız) buzağı yeğdir (Aksoy, 1991, s. 357).
176. **Eski yâr eski hammâm** Eski hamam eski tas (Duymaz, 2007, s. 139).
177. **At uğurlandıqdan şoñra mı ahuruñ qapusını qaparsun** At çalındıktan sonra ahırı kapar (Duymaz, 2007, s. 106).
178. **Ölmüş eşek bulduñ nalı çıkarmâq istersen** Ölmüş at arar nalını sökmeye (Duymaz, 2007, s. 190).
186. **Azacuk aqçem gavğäsız başum** Azıcık aşım, kaygısız (ağrısız, kavgasız) başım (Aksoy, 1991, s. 162).
188. **Beglere inanma şuya tayanma geç güne inanma ‘avrat sözine aldanma atuñ yüregine tayanma** Beylere inanma, suya dayanma, geçkine güvenme, karı sözüne inanma (Duymaz, 2007, s. 114).
189. **Qız anasından görmeyince sofrayı devşiremez** Kız anasından görmeyince sofrayı kaldırmaz (Eyüboğlu, 1973a, s. 160).
193. **Balıq avlayanuñ göti şuda gerek** Balık avlayanın gözü suda gerek (Eyüboğlu, 1973a, s. 35).

197. **Kimüñ 'arabasında bulunursañ anuñ türkisini çağar** Kimin arabasına binerse onun türküsünü çağırır (Duymaz, 2007, s. 171).
199. **Yüz vérdiler 'Alīye geldi sıçdı halıya** Yüz verdik Ali'ye (deliye) geldi sıçtı halıya (Aksoy, 1988a, s. 481).
203. **Kişinüñ hürmeti kendü elüindedür** Kişinin hürmeti de zilleti de elindedir (Duymaz, 2007, s. 173).
204. **Hürmet ve muhabbet iki başdan olur** Muhabbet iki baştan olur (Duymaz, 2007, s. 181).
205. **Çömlek yuvarlandı kapağını buldı** Tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş (Duymaz, 2007, s. 205).
214. **Ķül hatāsız olmaz hatā tübesiz olmaz** Kul kusursuz (hatasız) olmaz (Aksoy, 1991, s. 334).
220. **Seri vérmek olur sırrı 'ayān eylemek olmaz** Ser verip sır vermeyen serverdir (Ser verir sır vermez) (Duymaz, 2007, s. 196).
222. **Ādam ādama gerekdür** Adam adama gerek olur; iki serçeden börek olur (Duymaz, 2007, s. 94).
225. **Eşeğini evvel bağla soñra tañrıya ışmarla** Eşeğı bağla, işini sağla (Eşeğı sağ kazığa) (Duymaz, 2007, s. 140).
229. **Ķarañulıķda göz kapağuına kim bilür** Karanlıkta göz kırptığını kim bilir (Duymaz, 2007, s. 164).
232. **Bıçak yarası oñulur dil yarası oñulmaz** Bıçak yarası geçer, dil yarası geçmez (Geçmen, 2003, s. 114).
235. **Ēden bulur** Eden bulur, inleyen ölür (Etme bulursun, inleme ölürsün) (Aksoy, 1991, s. 234).
236. **Ölmüş arslānuñ şaķālın yolar** Ölmüş aslana tavşanlar bile saldırır (Eyüboğlu, 1973a, s. 194).
237. **Kāmili kāmil bilür** Gerçi tām u nākısı kāmil bilür / Kāmil olan cümleyi kāmil bilür (Yılmaz, 2014, 43. beyit).
238. **Dōsta başa düşmene ayağa baķarlar** Dost başa bakar, düşman ayağa (Aksoy, 1991, s. 226).
239. **Yaramaz koñşunuñ yedi mahalleye dek zārarı var** Bir kötünün yedi mahalleye zararı vardır (dokunur) (Aksoy, 1991, s. 184).
259. **Her söz[i] söyleme ki yerüñ kulağı var** Yerin kulağı var (Aksoy, 1991, s. 419).
260. **Görünenden görünmez çok** Görünürden görünmez çok yeğdir (Eyüboğlu, 1973a, s. 108).
264. **Ādam yañılmaķ ile ma' rifetlü olur** Adam (insan) yanıla yanıla, pehlivan yenile yenile (Aksoy, 1991, s. 117).
269. **Atalar şana' atı oğlana mirāřdur** Atalar sanatı evlada miras kalır (Duymaz, 2007, s. 106).
272. **Ekmeği yalnız yeyen yükin kendü kaldurur** Ekmeğini yalnız yiyen, yükünü dişiyle kaldırır (Duymaz, 2007, s. 136).

279. **Tuz ekmek bilmeyen itden kötüdür** Tuz ekmek hakkını bilmeyen kör olur (Aksoy, 1991, s. 399).
280. **Tiz biten tiz yeter** Tez binen tez iner / Tez giden tez bulur (yorulur) (Duymaz, 2007, s. 206).
284. **Şabr selâmet évmek mülâ' anet** Sabrın sonu selamettir (Aksoy, 1991, s. 371).
287. **Çanı kanla yıkamazlar çanı şu ile yıkarlar** Kanı kanla yumazlar, kanı su ile yumarlar (Aksoy, 1991, s. 306).
291. **Deryâdaki balık şatılmaz** Denizdeki balığın (pazarı) pazarlığı olmaz (Bini bir paraya) (Aksoy, 1991, s. 215).
301. **Çurd mahallesinde av avlamaz** Kurt mahallesinde av örtmez (Duymaz, 2007, s. 177).
310. **Yolcuya yol gerek** Yolcu yolunda gerek (Aksoy, 1991, s. 423).
315. **Çâm söz şahibinüñdür** Kem söz, kalp akçe sahibinindir (Aksoy, 1991, s. 317).
317. **Seksende şaz öğrenen kıyâmetde çalar** Kırkından sonra saza başlayan kıyamette çalar (Aksoy, 1991, s. 320).
322. **‘ Āşık aña dırler ki çarda yürüyüb izi belletmemek gerekdür** Aşık olan karda gezer izini belli etmez (Duymaz, 2007, s. 105).
323. **Şüfî der şoğan yemez ele girse çabuğında çomaz** Sofu soğan yemez, bulunca sapını komaz (Aksoy, 1991).
330. **Hediye borçlu olma yâ dükkânda isterler yâ bayramda** Dilenciye borçlu olma, ya düğünde ister, ya bayramda (Aksoy, 1991, s. 222).
334. **Şaçmañ göze çöp düşer** Sakınılan (esirgenen) göze çöp batar (Aksoy, 1991, s. 420).
344. **Göñül ma'şumdur gördigini umar** Gönül çocuğa benzer her gördüğünü ister (Eyüboğlu, 1973a, s. 105).
345. **Véren el alanuñ üstüñdedür** Veren el alan elden hayırlıdır (Öztürk, 2013, s. 89).
348. **Şoluna davul çalarsın** Solağına davul çalmak (Eyüboğlu, 1973b, s. 375).

Sonuç

Transkripsiyon metinlerinde yer alan atasözleri, deyimler, fıkralar, ilişki sözleri, kalıp sözler derlenip günümüz dil kullanımına aktarılmalı, devrin insani ve sosyal ilişkilerinin niteliği bu sözler yardımıyla anlaşılmalıdır. Bunun için de transkripsiyon metinleri, Türkçe eserlerin yanında kaynak eser olarak da değerlendirilmelidir. Bu çalışmada da Jaubert'in bu eserinde yer alan atasözleri derlenmiştir. Toplamda 1. baskıda 357, 2. baskıda 358 atasözü mevcuttur. 345 numaralı atasözü 1. baskıda yer almamaktadır. Bu atasözlerinin bir kısmı, günümüz kaynaklarında görüldüğü kadarıyla farklılık arz etmektedir. Atasözü olarak belirtilen sözlerden 6 adedi deyimdir. 26, 53, 55, 318, 341, 348 numaralı maddeler deyim,

154 numaralı madde ayet ve 345 numaralı madde hadisi şeriftir. 21 atasözüne kaynaklarda ulaşılammıştır. Bunlar (?) soru işaretiyle belirlenmiştir. 358 atasözünden 109 atasözü günümüzdeki biçimlerinden farklılık göstermektedir. İncelenmeyi bekleyen pek çok transkripsiyon metninde başta atasözleri olmak üzere Türkçenin söz varlığını ilgilendiren bol malzeme mevcuttur. Bunların tespit edilmesi, Türkçeye kazandırılması, sözlük hazırlanırken de yararlanması gerekmektedir.

Kaynakça

- Aksoy, Ö. A. (1991). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü-Atasözleri Sözlüğü* (Cilt 1). İstanbul: İnkılâp.
- Aksoy, Ö. A. (1994). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü-Deyimler Sözlüğü* (Cilt 2). İstanbul: İnkılâp.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* (2 b.). İstanbul: Kubbealtı-Milliyet.
- Brower, B. C. (2008). Jaubert Pierre-Amédée. F. Pouillon (Dü.) içinde, *Dictionnaire des Orientalistes de Langue Française* (s. 514-515). Paris: Karthala.
- Duymaz, R. (2007). *Atalar Sözü Müntehabât-ı Durûb-ı Emsâl*. İstanbul: Gökkuşbe.
- el-İdrisî, Ş. (1836). *Geographie d'Edrisi (Nüzhetül-Müşâtak f'htirâki'l-âfâk)* (Cilt 1). (P. A. Jaubert, Çev.) Paris: Dondey-Dupré Péere et Fils.
- el-İdrisî, Ş. (1840). *Geographie d'Edrisi (Nüzhetül-Müşâtak f'htirâki'l-âfâk)* (Cilt 2). (P. A. Jaubert, Çev.) Paris: Dondey-Dupré Péere et Fils.
- Erdem, S. (2010). Atasözlerinde Metaforların İşleyişi. *Milli Folklor*(88), 33-37.
- Eyice, S. (1973-1974, Ağustos). Tarihi Mezarlardan Notlar: Doğu Bayazıd'da Mahmud Paşa'nın Mezartaşı. *Tarih Enstitüsü Dergisi*(4-5), 295-299.
- Eyice, S. (2001). Jaubert, Pierre-Amédée. *TDV İslam Ansiklopedisi* (Cilt 23, s. 576-578). içinde İstanbul: TDV.
- Eyüboğlu, E. K. (1973a). *Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler-Atasözleri* (Cilt 1). İstanbul: Doğan Kardeş.
- Eyüboğlu, E. K. (1973b). *Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler-Deyimler* (Cilt 2). İstanbul: Doğan Kardeş.
- Féraud-Giraud, M.-J.-D. (1864). *Notice sur le chevalier Amédée Jaubert*. Aix: Achille Makaire.
- Geçmen, C. (2003). *Özgün Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. Bilim ve Kültür.
- Hengirmen, M. (2011). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* (Cilt 1). Ankara: Engin.
- Jaubert, P. A. (1821). *Voyage en Armenie et en Perse fait dans les années 1805 et 1806*. Paris: E. Ducrocq.
- Jaubert, P. A. (1823). *Elements de la grammaire turke*. Paris: Dundey-Dupré Pére et Fils.
- Jaubert, P. A. (1825). *Manuscrit turc en caractere ouigours*. Paris: Dondey-Dupré Pére et Fils.
- Jaubert, P. A. (1833). *Elements de la grammaire turke*. Paris: Dundey-Dupré Pére et Fils.
- Jaubert, P. A. (1833). Extrait de la Gazette turque de Constantinople. *Nouveau Journal Asiatique*, 11, 473-491.
- Jaubert, P. A. (1833). Sur l'ancien cours de l'Oxus. *Nouveau Journal Asiatique*, 12, 481-500.
- Jaubert, P. A. (1835). Constantinople en 1830. *Nouveau Journal Asiatique*, 15, 55-69.
- Jaubert, P. A. (1835). Discourse de M. A. Jaubert. *Nouveau Journal Asiatique*, 15, 501-507.
- Jaubert, P. A. (1838). Collection orientale: Histoire des Mongols, etc. traduite par M. Quatremère. *Nouveau Journal Asiatique*, 571-589.

- Jaubert, P. A. (1838). Discours prononcé par M. Jaubert, a l'ouverture du cours de Langue Persane au Collège de France. *Nouveau Journal Asiatique*, 6, 349-351.
- Jaubert, P. A., & Brosset. (1833). Description des principaux fleuves de la Grand Arménie. *Nouveau Journal Asiatique*, 12, 458-469.
- Jaubert, P. A., & Kazimirski. (1833). Précis de l'histoire des khans de Crimée. *Nouveau Journal Asiatique*, 12, 349-427.
- Jaubert, P. A., Delaporte, Nully, Brasselard, & Ahmed, S. (1844). *Dictionnaire Français-Berberé*. Paris: Imprimerie Royale.
- Moghaddam, N. N. (2008). Jaubert, Pierre Amédée Émilien-Probe. *Encyclopaedia Iranica* (Cilt XIV, s. 593-594). içinde New York.
- Oy, A. (1991). Atasözü. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 4, s. 44-46). içinde Ankara: TDV.
- Öztürk, M. (2013). *Efendimizden Ahlak Ölçüleri -150 Hadis Tercüme ve Şerhi-*. İstanbul: Erkam.
- Şahin, M., & Altuntaş, H. (2009). *Kur'an-ı Kerim Meâli*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- The American Annual Register for the years 1827-8-9*. (1830). New York: Blunt, E & G. W.
- Vethake, H. (1846). Jaubert. *Encyclopaedia Americana* (s. 370). içinde Pennsylvania.
- Yılmaz, Y. (2014). *Süleyman Çelebi Dede Mevlid-i Şerîf Gramer-Metin-Dizin*. Ankara: SAGE.
- Yurtbaşı, M. (2013a). *Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü*. İstanbul: Excellence.
- Yurtbaşı, M. (2013b). *Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Excellence.